Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXV. Cena lista je $6.00 Entered as second-class matter January 22, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., torek, 8. marca (March 8), 1932. Subscription $6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 57

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Japonski letalci bombardirajo kitajska mesta

Japonci izkrcali nove čete v Šangaju in pripravljajo se na pohod na Nanking.—Kitajski izgredi v mednarodni naselbini. Združene države se bodo pridružile velesilam mpri preiskavi situacije v Šangaju

Šangaj, 7. marca.—Poročilo iz kitajskega vira se glasi, da je škadron japonskih letal danes zjutraj pričel metati bombe na Soočov, Kunšan in druga mesta in vasi v šangajski okolici, dočim so v istem času japonske čete in artiljerija obstreljevale kitajske pozicije.

Druga vest se glasi, da so Japonci obnovili ofenzivo z namenom, da prepode kitajske čete iz Katunga, Wangtuja in Lutangčena. Naskoke infanterije so podpirali letalci in artiljerija. Neko poročilo se glasi, da je 47. divizija kitajske devetnajste armade odbila japonske napade pri Pajcru.

General Tsai Ting-kai, poveljnik kitajske armade, je sinoči podal izjavo, da bodo njegove čete prenehale s streljanjem v soglasju z resolucijo, ki jo je sprejela Liga narodov, ako se bodo Japonci vzdržali napadov na kitajske pozicije.

Včeraj se je dognalo, da so Japonci izkrcali nove čete v Šangaju in med kitajskimi vojaškimi avtoritetami prevladuje mnenje, da bodo japonske čete navalile na Nanking. Ako se bo to zgodilo, bodo Kitajci premestili sedež vlade iz Honanfa v Stanfu, v notranjost dežele.

Medtem, ko se bitka nadaljuje, so Kitajci in Japonci zaposleni z utrjevanjem svojih novih pozicij zapadno od Šangaja. Kitajsko časopisje je včeraj naznanilo, da bo devetnajsta armada v prihodnjih par dneh uprizorila protinapad na japonske pozicije. Pričakuje, da bo s protinapadom spet zasedla ozemlje, katerega je morala zapustiti v zadnji veliki japonski ofenzivi.

V soboto je prišlo do velikih kitajskih izgredov v mednarodni naselbini in francoski koncesiji. Izgredi so nastali, ko je prišlo poročilo, da so kitajske čete premagale japonsko posadko v Luhočenu in ubili dva japonska generala, Kenkiči Uyeda in N. Širikawa.

Vest se je pozneje izkazala za neresnično. Pri izgredih je bil tudi neki ameriški pomorščak težko ranjen. Policija mednarodne kolonije je po daljši bitki razpršila izgrednike.

Šangaj, 7. marca.—Po poročilu, ki ga je objavila Press Union zadnjo soboto, so znašale kitajske izgube v zadnji japonski ofenzivi v Čapeju Wusungu in Koangwanu 20,000 ubitih in ranjenih, med temi veliko število civilistov. Japonske izgube so bile najmanj petkrat manjše.

Washington, D. C., 7. marca. —Ameriška vlada je naznanila, da se bo pridružila velesilam pri preiskavi situacije v Šangaju. Admiral Montgomery M. Taylor, poveljnik ameriškega brodovja v azijatskih vodah, je že prejel instrukcije, naj se pridruži posebni mednarodni komisiji v Šangaju in sodeluje pri preiskavi. Iz zanesljivih virov se tudi poroča, da bo ameriška vlada kooperirala z Ligo narodov, ako bo slednja pritisnila na Japonsko, naj prične z zastopniki Kitajske pogajanja za končanje sovražnosti na Daljnem vzhodu.

Uradniki državnega departmenta so naznanili, da je bilo v prejšnjem letu poslane municije in orožja iz Združenih držav na Japonsko v vrednosti $12,000, v mesecu januarju t. l. pa za $1,800. Državni department je zanikal govorice, da ameriške municijske tovarne pošiljajo velike količine municije na Japonsko.

Delavke zajete v plinski pasti

Onesvestile so se radi uhajajočega plina v zanemarjeni tovarni

Fall River, Mass. — (FP) — V zanemarjeni, dušljivi in slabo razsvetljeni tovarni Sally Middy kompanije je pred nekaj dnevi prišlo do pravcate panike, ko so se pričele onesveščati delavke druga za drugo radi vhajajočega plina in slabe ventilacije. V nekaj minutah se jih je onesvestilo 25, nakar je ostalih 50 zbežalo iz zanikrne tovarne, oziroma pasti.

Poklicana je bila policija, ki je žrtve odpravila v bolnice, kjer so jih z umetnim dihanjem zopet pripravili k zavesti. Po plinu pa je bilo afektiranih tudi vseh ostalih 50 delavk.

Lastnik te znojne tovarne je neki William Schwartz, ki je priselil svojo delavnico v Fall River iz New Yorka, od kjer je zbežal pred unijo. Policiji je trdil, da njemu ni bilo nič znanega o incidentu v delavnici, dokler ni pred tovarno nastal truš. Rosalina Barbosa, ki se je zadnja onesvestila, ko je zbežala proti vratom, pa je v Truesdale bolnici izpovedala, da je bilo Schwartzu znano, da nekaj ni v redu v tovarni. Ko je delavkam pričelo prihajati slabo, je pričel kričati nad njimi: "Končajte te neumnosti in delajte!" To je bila vsa njegova skrb in je brezbrižno odšel v svoj urad.

Preiskava oblasti je dognala, da je plin uhajal iz stare, preperele in luknjičaste gumijeve cevi; in ker v delavnici ni zadostne ventilacije, je postalo ozračje strupeno z zgoraj navedenimi posledicami.

Sličnih izkoriščevalcev kot je Schwartz je v Fall Riverju več. Razmere v njihovih tovarnah so do sličice podobne razmeram pred pol stoletjem. Situacija je postala tako kričeča, da je celo trgovska zbornica, ki je privabila ta podjetja v mesto, naprosila državni delavski department, naj uvede v njih preiskavo glede plač, ki znašajo od tri do sedem dolarjev na teden.

Hoover pobija depresijo?

Apeliral je na kopičevalce denarja, naj ne skrivajo denarja doma, ker to zavlačuje vrnitev prosperitete

Washington, D. C., 7. marca. — Predsednik Hoover je včeraj v svojem govoru apeliral na milijone ljudi, kateri po njegovem mnenju skrivajo in kopičijo denar doma, naj ga ponovno vložé v banke in s tem pripomorejo k hitri vrnitvi prosperitete.

Hoover meni, da vsota, ki je bila odtegnjena iz obtoka, ko so ljudje dvignili denar iz bank, znaša poldrugo milijardo dolarjev. Apeliral je na "hoarderje," kopičevalce denarja, naj se odzovejo njegovemu apelu in storé svojo patriotično dolžnost v uri velike stiske in s tem pomagajo pri pobijanju depresije.

V svojem govoru je Hoover tudi pohvalil kongres, ker je odobril njegove načrte glede restavriranja ekonomske stabilnosti in prosperitete. Pozval je kopičevalce na sodelovanje z reprezentanti ameriškega naroda pri poskusih za končanje krize.

Gandi odslovil kozo

London, 7. marca. — Iz Bombaja poročajo, da je mahatna Gandi v zaporu prenehal piti mleko in ne potrebuje več koze. Zdaj uživa samo še suho grozdje in oranžni sok. Starček je tako mršav, da se mu vidijo kosti pod kožo, on sam pa pravi, da se — dobro počuti.

Finska vlada zatrla revolto

Eden fašističnih voditeljev izvršil samomor, dva druga pa sta bila aretirana

Helsingfors, Finska, 7. marca. — Fašistična revolta je bila sinoči zaključena s kapitulacijo voditeljev. Rebeli so se umaknili iz mesta Mantsale, katerega so bili pred par dnevi zasedli. Odkorakali so v barake armadne garnizije v Tusbyju ter odložili orožje.

Vihtori Kosola, organizator fašistične stranke, general Martti Wallenius, bivši načelnik finskega armadnega štaba, in štirje fašistični voditelji so dospeli v Tusby sinoči. Vojaška oblast jih je takoj aretirala in odvedla v zapor. Sedaj se še ne ve, kakšne korake bo vlada podvzela proti voditeljem revolte, toda pričakuje se, da bodo obtoženi veleizdaje

Kustaa Latvala, eden od fašističnih voditeljev, je izvršil samomor zadnjo soboto, ko je videl, da revolta ne bo uspela.

Kapitulacija rebelov je napravila veliko veselje med finskim prebivalstvom. Prve dni je izgledalo, da se bo dežela zapletla v civilno vojno. Vladni prestiž, ki je bil precej na šibkih nogah, je spet vzpostavljen. Vlada je sedaj pričela s preiskavo, da najde osebe, ki so darovale velike vsote za financiranje fašistične revolte.

Krvava volilna kampanja v Berlinu

V bitki med komunisti in fašisti je bila ena oseba ubita in več drugih ranjenih in aretiranih

Berlin, 7. marca.—Ena oseba je mrtva, 40 ranjenih in nad dve sto aretiranih. To je bil včerajšnji rezultat predsedniške volilne kamapnje v Berlinu. V pouličnih bitkah so se spoprijeli komunisti in hitlerjevci.

V istem času so člani "Železne fronte" priredili velike demonstracije v berlinskem Lustgardenu, pri katerih so sodelovali tudi socialisti. Govorniki so pozivali ljudi, naj ponovno izvolijo Hindenburga za predsednika nemške republike. Demonstracij se je udeležilo krog 50,000 oseb.

Breslava, Nemčija, 7. marca. — Tukaj je bil obstreljen neki gostilničar, ki se je zapletel v politični argument s skupino Hitlerjevih fašistov. Poškodbe so nevarne in gostilničar bo najbrž umrl.

Atentat na predsednika republike Peru

Lima, Peru, 7. marca.—Predsednik Luis M. Sanchez Cerro je bil včeraj lahko ranjen, ko se je s par uradniki mudil v cerkvi v letovišču Miraflores v bližini glavnega mesta. Atentator, ki je bil pozneje identificiran kot Jose Melgar Marquez, je obstrelil tudi dve drugi osebi, predno je bil sam ranjen in ujet.

Antonio Rodriguez, načelnik predsednikovega štaba, je bil težko ranjen, ko je stopil med predsednika in napadalca. Po atentatu je hotela razjarjena množica linčati Marqueza, kar pa je policija preprečila. Slednji je član stranke Aprista, opozicionalne politične grupe.

Dobiček clevelandske elektrarne

Cleveland, O. — Mestni direktor javnih naprav E. H. Krueger omenja v svojem letnem poročilu, da je mestna elektrarna v zadnjem letu napravila $317,682 čistega dobička po odbitku vseh stroškov in davkov. Mestnih davkov elektrarna sicer ne plačuje, od dobička pa so odšteti vseeno v enaki meri kot jih plačuje privatna elektrarska družba. L. 1930 je čisti dobiček mestne elektrarne znašal $299, 689. Od nje imajo Clevelandčanje milijonske profite tudi indirektno, ker je bila v konkurenčni vojni s privatno družbo drastično znižana cena električi.

PRIPRAVE ZA ZLOMITEV RUDARSKE STAVKE

Deputiji stražijo premogovnike. Poskus za poravnavo spora se je izjalovil

Athens, O. — (FP) — Situacija v stavkovnem okrožju se je poostrila, ker je Ohio Collieries Co. importirala večje število stavkokazov, da obnovi obrat v premogovnikih, ki so zaprti skoro mesec dni radi rudarske stavke. Število deputijev, ki stražijo premogovnike, se je povečalo za polovico. Governer White je tudi naznanil, da bo poslal miličnike, ako bo to potrebno.

Poskus Nelsonville Businessmen asociacije, ki je hotela poravnati spor na miren način, se je izjalovil, ker Sunday Creek Coal Co., Ohio Collieries in druge premogovne kompanije nočejo priznati unije.

V stavko so se vmešali sedaj organizatorji National Miners unije. Ti urgirajo rudarje, naj se jim pridružijo in zapuste UMWA.

Distriktni uradniki UMWA so se pričeli pogajati z operatorji na premogovnem polju Pomeroy glede obnovitve pogodbe, ki v kratkem poteče. Na tem polju so rudarji organizirani.

V vzhodnem delu države je bila otvorjena kampanja, da industrije v državi Ohio naročuje samo ohijski premog. Pravijo, da država Ohio požge krog 70,-000,000 ton premoga letno. Ako bi industrije rabile samo ohijski premog, bi premogovniki delali s polno paro, toda veliko zaloge prihajajo iz drugih držav, iz West Virginije in Kentuckyja.

Med rudarji prevladuje velika brezposelnost. Tri četrtine od 50,000 rudarjev je brez dela. Krog 10,000 rudarskih otrok ne more pohajati šol, toda šolski odbori v teh distriktih kupujejo premog v Kentuckyju in W. Virginiji.

Sponsorji gibanja, da industrije naročajo le ohijski premog, molče o usodi, ki bi zadela rudarje v Kentuckyju in West Virginiji, v slučaju izvedbe njihovega načrta.

Sličica ameriške podjetnosti

Lynn, Mass. — Ne v Rusiji, ampak v Ameriki, v neki čevljarski tovarni v tem mestu se je zgodilo, da je družba prisilila delavce, da so vzeli njene bonde. Zanje so plačali sto dolarjev za vsakega, bodisi v obrokih po $2 na teden ali skupaj. Radi večje privlačnosti so jim bile obljubljene dividende, kadar plačajo navedeno vsoto. Radi slabega zaslužka so jih plačevali v obrokih. Od $4.50 tedenskega zaslužka je kompanija obdržala $2, $2.50 pa je prejel delavec.

Izkazalo pa se je, da so ti bondi ničvredni, krpa papirja. Na njih ni nikjer označena doba dozorelosti in ne obligacije družbe, da jih vnovči. Ko je neki delavec skušal v uradu družbe izterjati denar za plačani bond, so mu povedali, naj drži jezik za zobmi.

Hoover ni hotel sprejeti Mooneyjeve matere

Washington, D. C. — Mrs. Mary Mooney, 84-letna mati Tom Mooneyja, se je v soboto oglasila v Beli hiši z željo, da bi rada videla predsednika Hooverja in apelirala nanj, naj se zavzame za njenega sina, ki se nahaja že šestnajst let v zaporu po nedolžnem. Mrs. Mooney so spremljali nekateri člani Mooneyjevega obrambnega odbora. Theodore C. Joslin, predsednikov tajnik, je dejal, da je Hoover zaposlen in vsled tega ne more sprejeti starke, obljubil pa je, da bo predložil peticijo glede izpustitve Mooneyja iz zapora predsedniku.

Finančna kriza stiska Japonsko

Umor japonskega finančnega magnata rezultiral v navalih na banke

Tokio, 7. marca.—Velik finančni nepokoj se širi na Japonskem. Banke se obotavljajo in nočejo dajati posojil. Japonska banka je bila prisiljena podpreti svoje podružnice, ki se nahajajo v stiskah. V to svrho je zadnjo soboto izdala vsoto 100,480,000 jenov ($32,656,000), kar je največja vsota, ki je bila izdana od finančne panike l. 1927, ko je bil razglašen moratorij.

Na banke v Aichiju, Miyeju in drugih mestih so vlagatelji uprizorili navale. Nekatere manjše finančne institucije so bile vsled tega prisiljene zapreti vrata. Finančna situacija širom Japonske je kritična.

Posredni vzrok krize je umor barona Tukama Dana, japonskega finančnega magnata. Dan je bil glavni direktor hiše Mutsui, največje finančne in trgovske organizacije na Japonskem. Njega se je dolžilo velikih špekulacij z ameriškimi dolarji v dobi, ko je morala Japonska ukiniti zlato valuto.

V zadnjih mesecih je bila v teku velika agitacija proti velikim japonskim finančnim in trgovskim organizacijam. Vzdržuje se mnenje, da so te organizacije vodile razne špekulacije na stroške japonskega ljudstva. Slišale so se zahteve, naj se organizacija Mitsui odpove profitom. Mnogi domnevajo, da je bil umor Dana posledica agitacije proti finančnim institucijam.

Lindbergh najel gangeže, da mu najdejo otroka

Dva notorična gangeška voditelja v New Yorku sta se odzvala ponudbi

Hopewell, N. J. — Kakor zdaj poročajo, je Charles A. Lindbergh stopil v zvezo z voditelji gangežev v New Yorku, da mu pomagajo dobiti nazaj otroka, ki mu je bil ukraden pred osmimi dnevi in o katerem ni še danes sluha ne duha vzlic temu, da ga iščejo vse armade policije, tajnih detektivov in milice po vsej deželi.

Dva notorična gangeška voditelja, Salvatore Spitale in Irving Bitz, sta sprejela Lindberghovo ponudbo in takoj organizirala akcijo za iskanje otroka. Vest se glasi, da je policija na zahtevo Lindbergha morala obljubiti, da bo držala roke proč od gangeške akcije. Spitale in Bitz bosta posredovalca med Lindberghom in tatovi otroka in prvi pogoj je, da bo vsako policijsko in sodnijsko postopanje proti ugrabiteljem izključeno. Edini namen tega koraka je, da dobi Lindbergh svojega otroka zdravega nazaj. Kakor poročajo, je Lindbergh že izvedel, da je otrok zdrav in da se mu nič slabega ne godi.

Med tem se vrši izpraševanje okrog ducata osumljencev, ki so bili aretirani zadnje dni. Med temi je tudi Henry Johnson, intimni prijatelj pestunje Lindberghovega otroka in Lindberghov bivši šofer. Nekateri močno domnevajo, da je tatvina otroka "domače delo", to je delo sedanjih in prejšnjih Lindberghovih uslužbencev.

Chicago. — Al Capone, kralj čikaških gangežev, ki se že nekaj mesecev nahaja v okrajnem zaporu, je naznanil po svojih pristaših, da je pripravljen prispevati $10,000 za poiskanje Lindberghovega otroka.

Virginia prva odobrila Norrisov admendment

Richmond, Va. — Virginia je prva država, ki je ratificirala Norrisov admendment za odpravo "kruljavih rac" v kongresu. Ratifikacija je bila dokončana v soboto, ko je nižja zbornica glasovala 75 proti 12 zanj. Prejšnji dan je senat glasoval soglasno za amendment.

Bankirsko "reševanje" polomljenega kapitalizma

Steagall-Glassova predloga zadnja bilka administracije. Wall Street je vsaj začasno rešen pred novo paniko. Denar skrivajo bogatini. Insull v zagati

New York. — (FP) — V ozadju Steagall-Glassove predloge, ki je bila nedavno sprejela v obeh zbornicah kongresa z mrzlično naglico, kot bi bilo vojno stanje, in s katero je vlada poklonila bankirjem dolo dveh milijard dolarjev, je bil strah pred novo borzno paniko. Bankirji na Wall streetu so bili prepričani, da mora priti na borzi do novega poloma, ako ne pride iz Washingtona hitra pomoč, ki prepreči katastrofo. Radi tega mrzlično vrvenje v finančni in politični prestolici Amerike.

Novemu borznemu krahu bi bila sledila veriga novih bančnih polomov. V tej verigi bi bile prizadete velike banke in z njimi vred bi padle cene komoditetam v nov prepad. Da se to prepreči, so se bankirji na Wall streetu in administracija v Washingtonu oprijeli zadnje bilke: injektirati črkajočemu sistemu robustnih individualistov močno dozo "optimizma" v obliki dveh milijard iz zvezne blagajne.

Tako je bila Dolarokracija rešena pred hujšim potresom, je mnenje na Wall streetu. V zvezi s tem pa je treba nekaj ukreniti proti tako zvanim "hoarderjem," kopičnikom, ki skrivajo milijarde v starih nogavicah in posteljah, obrabljenih pečeh in dimnikih, bogatiji pa v varnostnih shrambah.

Dasi je tekoča kampanja proti "hoarderjem" naperjena v prvi vrsti proti ljudem z majhnimi prihranki, ki so izgubili vero v bankirje — povsem upravičeno — so največji hoarderji med bogatini. Človek se lahko čudi, ampak dejstvo je, da so bogatini vnovčili za milijarde dolarjev vrednostnih papirjev, delnic in bondov, pozabili na obresti in dividende, denar pa vložili v varnostne shrambe. Med njimi so tudi taki, o katerih se niti ne sluti.

Večjo vlogo v strahu pred novim borznim polomom so igrale tudi inšuranc kompanije, velebanke ter Samuel Insull, ki je prišel v finančne zagate. Glede prvih je na Wall streetu znano, da so svoja letna poročila izdelale po "dohtarsko." Cene delnic in bondov so navedle z dne 30. junija in ne po tržnih cenah koncem leta, da so poročila izgledala v boljši luči. Slične metode so se poslužile tudi vse velike banke na Wall streetu. S privoljenjem zveznega kontrolarja so določile samovoljno ceno svojim investicijam. Ako bi se to ne bilo zgodilo, bi bile morale vse te banke porabiti svoje rezerve za črtanje izgub.

Še v večji zagati pa je bil Samuel Insull, čikaški magnat. V škripcih sta bila dva od njegovih investicijskih trustov; da ju reši poloma, je bil prisiljen iskati posojilo v znesku $75,-000,000. Posojila pa ni mogel dobiti pri čikaških bankirjih, nakar se je zatekel na Wall street, kjer je dobil, kot govore v bančnih krogih, le $50,000,000.

Na letni seji delničarjev Insull Utility investment in Corporation Securities trusta je poročal, da se je vrednost teh dveh investicijskih korporacij znižala za $285,000,000. Delničarjem je omenil, da je storil vse kar je bilo v njegovi moči. Ako bi teh korporacij ne bil rešil s posojilom in ako bi bilo prišlo do poloma, bi bil potres paraliziral tudi čikaške banke na La Salle cesti.

Bankirji z administracijo vred upajo, da bodo s pomočjo vladne dole dveh milijard zopet pognali navzor cene delnic in bondov ter glavnim komoditetam. Upajo in računajo na inflacijo, kar pomeni zvišanje cen življenjskim potrebščinam. "Commercial and Financial Chronicle" — biblija bankirjev — pravi, da se namerava "poplaviti deželo s kreditom in novim obtokom denarja z namenom, da se ustavi deflacija in napravi podlaga za slično dobo velikih špekulacij, ki je bila mahoma ustavljena v jeseni 1929." Torej grajenje hiše na pesku.

Da-li bo federalna dola bankirjem ustavila gospodarsko pogrezanje dežele, je sedaj še nemogoče reči. Mnenja so dokaj različna. Vseeno sedaj še ni nobenega znamenja o vračanju "optimizma", katerega skušajo pričarati v Washingtonu kot na Wall streetu in z njim ozdraviti razočarani, v revščino pogreznjeni narod, ki je izgubil vse zaupanje vase in svoje institucije. Tudi ni veliko upanja, da se to zgodi, dokler bo vlada reševala krizo s stališča in v interesu bankirjev. LaFollettov program bi bil gotovo boljše zdravilo zoper krizo kot pa program administracije.

Zastopniki malih narodov kritizirajo Japonsko

Reprezentant japonske vlade zagrozil z resignacijo

Ženeva. — Zastopniki malih držav, ki včasih napravijo prav tako velik hrup kot zastopniki velesil, so na sobotnem zasedanju Lige narodov ostro napadali Japonsko, ki se noče pokoriti Ligi narodov in ignorira njene apele.

Zlasti glasni v obsojanju Japonske so bili zastopniki Švice, Danske, Švedske, Finske in reprezentanti malih držav v latinski Ameriki.

Zahtevali so, da mora Japonska odpoklicati svoje čete iz Šangaja, predno se morejo otvoriti pogajanja s Kitajsko. Evakuacija kitajskega ozemlja mora biti kompletna in nepogojna. Podprli so stališče kitajske delegacije, da so pogajanja za končanje sovražnosti v Šangaju nemogoča, dokler se nahajajo japonske čete na kitajskih tleh.

Japonska delegacija se nahaja v nerodni in težki situaciji. Naotoke Sato je že obvestil tokijsko vlado, da bo moral resignirati kot zastopnik Japonske, ako vlada ne revidira svojega stališča.

Briand, francoski državnik, umrl

Pariz, 7. marca. — Aristide Briand, prominentna osebnost v francoskem političnem življenju, je danes umrl na svojem domu v Cicherelu, kamor se je bil zadnjo soboto vrnil iz Pariza, kjer je konferiral s premijerjem Tardieujem. Smrt je prišla nenadoma, dasi je bolehal dlje časa. Star je bil 68 let.

Briand je bil dvanajstkrat francoski premijer, član osemnajstih kabinetov in mednarodno poznan državnik.

Pripravijajo apel za centralijske žrtve

Centralia, Wash. — Državnemu pomilostitvenemu odboru, ki se snide ta mesec, bo predložen nov apel za pomilostitev centralijskih žrtev, ki so bili l. 1919 obsojeni v dvajsetletno ječo, ker so odbijali napad legionarjev na I.W.W. dvorano. Eugen Barnett, eden izmed žrtev, je lansko leto dobil "dopust" iz ječe radi bolezni njegove soproge.

Mesto odredilo redukcije

Centralia, Ill. — Mestni svet je odredil redukcijo plač za deset odstotkov za vse mestne nameščence. Poleg tega je odaloviil tudi večje število gasilcev in policajev.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Združene države (izven Chicaga) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2657-59 South Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

188

Datum v oklepaju, na primer (Feb. 28, 1932), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Uničujoče dedščine

Zdi se nam, da je bil Lewis H. Morgan, eden prvih socialnih znanstvenikov — ako ni bil prvi — v Združenih državah, ki je brez malega pred šestdesetimi leti pisal o razdirajočem učinku privatnih dedščin na narode in države že v starem veku. Morgan je prvi odkril sistem socialne organizacije človeških rodov v davnih predzgodovinskih dobah; ta sistem je slonel na krvi sorodovincev in njega ekonomsko bistvo je bil primitivni komunizem. Enota človeške družbe je takrat bila zadruga sorodnikov. Današnje monogamijske družine takrat še ni bilo. Ta primitivna organizacija se je razbila, ko je prišla privatna last zemlje, živine, orodja in poslopij. S privatno lastnino zemlje je prišla monogamijska družina, pravo prvorojenstva, pravo dedščin, suženjsko delo in sistem političnih mestnih držav, slonečih na teritoriju. Vse to je Lewis H. Morgan podrobno razložil in njegovo odkritje je še danes neovrženo. Na to Morganovo odkritje je Engels postavil svoj "Postanek družine" in Marks je utrdil svoj zakon ekonomskega determinizma (materialistično pojmovanje zgodovine).

Kot rečeno, je Morgan že takrat ugotovil, da je pravo prvorojenstva (prvorojeni sin je bil dedič vsega očetovega imetja in njegovi bratje in sestre so bili njegovi sužnji) povzročalo ekonomsko uničenje celih narodov. To despotno pravo je bilo v moči do konca fevdalne dobe. Imeli so ga tudi ameriški kolonijalci do začetka 19. stoletja. Washington, prvi predsednik Združenih držav, ga je pustil nedotaknjenega. Odpravili so ga šele demokratje (Jefferson, Madison, Monroe, Paine etc.) in določili, da imajo vsi otroci enake pravice do očetove zapuščine.

Pred okrog dvajsetimi leti je nemški sociolog F. Mueller-Lyer spisal knjigo, v kateri je dokazoval, da so privatne dedščine uničile stari Rim. O vzrokih razkroja grško-rimske civilizacije v starem veku je že veliko napisanega, a večinoma je to bunk. Omenjeni avtor poudarja dejstvo, da je kopičenje takratnega bobastva v vedno manjšem in manjšem številu družin od generacije do generacije privedlo rimsko cesarstvo do razpada. Avtor svari, da dedščine privatnega kapitala ogrožajo tudi današnjo civilizacijo, ako ne bodo pravočasno odpravljene.

Mueller-Lyer postavlja v "družinski epoh" stari Rim in naš vek in pravi: "Glavni vzrok smrti narodov v vsej tej družinski dobi je bila koncetracija lastnine, ki je bila logična posledica postavnih in neomejenih družinskih dedščin." (Mueller-Lyerjeva knjiga z naslovom "The Family" je pred kratkim izšla v angleškem prevodu v Ameriki.)

Zgodovinsko dejstvo je, da ima družina svoj izvor v privatni lastnini zemlje. Ko je bila zemlja še glavni vir privatnega bogastva, je bila institucija družine najmočnejša. Danes je privatna lastnina zemlje samo še postranski vir; industrijski, finančni in trgovinski kapital so glavni viri bogastva. Ti viri so pa preveliki, da bi se mogli koncetrirati v posameznih družinah, dasi je dedinsko pravo še vedno v moči. Posledica je demoralizacija družine, ki je danes že močno v razkroju. Največje razkrajanje pa je v razredu proletarjata. Nekdanji suženj in tlačan sta živela od zemlje in lastnik je skrbel za njun obstanek; moderni mezdni delavec živi od industrije toda nihče mu ne jamči stalnega zaslužka in njegova družina se nima na kaj nasloniti. Institucija družine se je razvila v agrarni družbi in tej se je prilagodila; ta družba pa zdaj propada in z njo vred propada tudi stara oblika družine.

Moderno bogastvo se bolj koncentrira v korporacijah kakor v družinah. Kapitalistovi sinovi sicer podedujejo očetov delež v korporaciji in ta delež lahko znaša milijone dolarjev, toda v tretji generaciji je delež lahko že izgubljen. Moderno bogastvo je največ v premičninah (tudi tovarne premikajo) in tendenca je, da se najrajši steka tja, kjer so največji kupi kapitala ne glede na krvno sorodstvo lastnikov.

Naše mnenje je, da odprava dedščin velikega privatnega kapitala — čeprav bi kapitalistična država hotela razdediti kapitalistove otroke, česar pa ne bo storila — še ne reši ekonomskega vprašanja. Dedščine so danes obdavčene, dasi je davek na velike dedščine proporčno zelo nizek. Vse to pa nič ne pomaga. Kolikor časa ostane v veljavi pravo privatnega kapitala, toliko časa bo tudi pravo dedovanja v družinah in med posamezniki sploh.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

"Račka na vodi"

Cleveland, O. — "Račka na vodi" (iz igre "Trije vaški svetniki"), urednik Prosvete, v soboto večer (21. febr.) se mi je sanjalo, da sem hotel prebresti naš Euclid Creek, ki je četrt milje oddaljen od mojega stanovanja. Ko sem prišel do sredine, je voda strašno narasla in postala deroča, da sem se moral vrniti, in eden prijateljev mi je pomagal na breg.

Pozneje mi je dobra žena razložila moje sanje, da me sovražniki obdajajo. Odgovoril sem, naj me, pa "račka na vodi!" Saj je še tudi precej treznomislečih rojakov delavcev v Ameriki, te se pozna po njih mišljenju in izražanju v naših delavskih listih in znajo tudi dobro zagovarjati ideje socializma. So pa drugi bolj vročekrvni in bolj taktikni, ki se ne morejo prilagoditi razmeram in verjamejo domišljijam in bibličnim pravljicam o ustvaranju sveta po božanstvu v šestih dneh. Oni nočejo verjeti, da je vzelo milijone let procesa potom evolucije v evolucijo, ampak razmere od dne do dne, od leta do leta so šle preko teh ljudi in bodo šle tudi v bodoče, pa če je njim prav ali ne. Narava gre naprej brez vsakega zavijanja po svoji začrtani naravni poti.

Naš Karl Trinastič je malo drugačen od narave. Zopet nam pove v Prosveti (22. febr.), da "Jugoslovanski svet" (?) ni politična organizacija. Ampak na 22. sept. 1931 je Karl imel govor na 15335 Waterloo rd. pod avspicijo "International Labor Defense," za "Jugoslov. svet" ali odbor, kakor ga že on imenuje. Torej I. L. D. je pa sekcija komunistične partije in komunistična stranka je del prejšnje "Workers' Party." Po domače rečeno je to sveta trojica—gnojne vile, trije rogli in en držaj. Ali 3 in 3 — shoe polish. Vse pa kar mi želimo je: jasnost brez zavijanja.

"Račka na vodi." Tovariš Mlačnik v Illinoisu bi rad vprašal, kaj je JRZ in njega premoženje. Čital naj zapisnik zadnje konvencije SNPJ, koliko je še preostanka. Vpraša pa naj tudi Ruth McCormick iz Illinoisa, zakaj je potrošila za kandidaturo senatorice $252,000, (tako je poročal komunistični "Daily Worker"), kar je pač mnogo več kot je potrošilo JRZ za republikansko idejo v Jugoslaviji. In če še ne, pa izve, da sta tudi Pašič in kralj Peter oglašala v listih in med prijatelji za monarhijo. Potrošila sta mnogo več kot Etbin Kristan od tistih $62,000, ki ni dobil drugo kot nekaj plače. Ampak dokler je bil Etbin v parlamentu, je bilo tam vsaj malo svobode, sedaj, ko ga ni, tudi svobode ni. In ko je on odšel, so ostali tam hrvaški komunisti. Pa zakaj ni bilo revolucije, tovariš Mlačnik? "Račka na vodi."

Kamerad Burkljica iz Libraryja, Pa., me hoče prikazati kot oboževalca uradnikov United Mine Workers in American Federation of Labor, ali da odobravam taktiko teh unijskih vodij. Če bi prijatelj Burkljica prav čital moj dopis, bi bil opazil, da nisem nikjer omenil vodij, pač pa nisem odobraval razbitja unije in da je še vedno Lewis boss blagajne UMW. Kar sem mislil, rojak Burkljica, je to, da bi bilo bolje imeti celo unijo UMW, odstaviti pa le uradnike. To bi bila pravilna taktika pametnih rudarjev. Ako misli Frank Burkljica, ali pa kateri drugi delavec, da jaz odobravam naše unijske voditelje, se jako moti. Tukaj naj čita, kaj piše neka ženska o nas 'foreigners', posebno pa o vas komunistih. In jaz sem imel pogum zagovarjati v "Cleveland Citiznu" (unijski list) nas tujce in vas komuniste. To njeno pismo je bilo priobčeno 23. jan. 1932 in moje 30. jan. 1932, kjer sem tudi povedal, da bi se morali tudi naši delavski vodje predramiti. Njen dopis se glasi takole:

In The Citizen, this morning, I notice a poem written by George Rowland entitled "Song of the People." Well, I want to say, Mr. Editor, if you wish to print the communistic ideas of some foreign-born citizen as the song of our people (Americans), tell this Coward if he don't like the good old U. S. A., why don't he go back to where he came from?

I am in sympathy with some of Mr. Rowlands views, as I am a union man's wife myself and also a member of the Union Buyers' Club, but when a man can use a union paper and play on the sympathy of the unions to express his radical ideas in prose I believe it is about time the unions wake up.

Now, I don't happen to be one of those fortunate ones that have been struck lightly by this depression, but I am one of the millions that have gone through the struggle and strife of it all, and when I see a full envelope again I will go on my bended knees, as I do every day of my life, and thank God that He has helped me to carry on, and, after all, I know His reward will be worth the price.

Hoping in the future, Mr. Editor, that you will print something worth while, as there is nothing I enjoy more than a real American poem, the kind, I mean, that deals with courage and bravery and not a Communist's cry.—Mrs. P. Drain (Bricklayer's Wife).

Na ta dopis sem jaz odgovoril sledeče:

When I read Mrs. P. Drain's contribution I thought at first that she was the wife of some money magnate and a member of the Daughters of the American Revolution. I was surprised to find that her husband is a bricklayer, a union man, and, as I understand, in the line of the unemployed.

Furthermore, I wish to say that the poet, Rowland, and every radical, forsign-born American citizen was not only criticized, but also insulted for something this good lady calls "communistic," and which she does not enjoy. But she sympathizes with him in some of his views. In taking the dole system? You bet. But the thought that he is foreign-born causes her to lose all her sympathy, even if he is right.

This is not the question. If a foreign-born citzen does not like the U. S. A. government, he should be given the right, with native-born citizens, to demand how the government shall be run. Shall we continue with the present form of government, by, for, and with the rich, or shall it be a government of, by, and for the people, as Jefferson and Lincoln favored?

You say that it is about time that our unions wake up and also our union leaders, Green, Woll, Lewis and Harry McLaughlin. Right! But these boys are not a bit radical; yet every time they make a speech it is branded as a radical one. Talking against bosses and promising things to workers is a radical point of view, according to the financiers, and it does not make any difference who is the speaker.

Carl Marx, remember, was a Socialist who said the workers must organize. Eventually carpenters, bricklayers, plumbers, miners, etc., formed unions, and are now getting $1.50 per hour, more or less, where they might be working for only 50 cents, and the labor leaders would be out of jobs as well.

Did you ever notice that The Cleveland Citizen is a "radical" paper? It certainly is not for big business, like the P. D. or the News.

As for a dole, let's see what Oswald Garrison Villard, editor of the Nation, had to say to the City Club, at Hotel Hollenden, Jan. 23. "I would rather take relief from my government than from anyone else. If the government can take life in time of war, certainly it has the obligation in time of peace to preserve life."

As Villard is American born from wayback, the question arises for Mrs. P. Drain, where should she send him for his radical lecture? By the way, the Plain Dealer did not object to printing this lecture.—Frank Barbic, Division No. 268.

Tu pač ni dokaza, da sem "prijazen" napram Lewisu. Pač pa pravim, da je boljše imeti unijo kot pa biti brez nje ali jo pa graditi. Kakšno "naklonjenost" pa je izkazal prijatelj Burkljica med socialisti na dan 26. julija 1931 v Rybak's grovu? Če je prišel kolektat za National Mine Workers, mu je bilo gotovo povedano, da bodo (in so) socialisti sami pobirali prispevke in jih odposlali na pristojno mesto. Jaz sam sem pobiral med rojaki v Collinwoodu in med uslužbenci v St. Clair Car Barns, ter izročil Jos. Skuku, ki je bil blagajnik, on pa je izročil nabrano vsoto državnemu tajniku soc. stranke in ta je poslal v Pittsburgh, Pa. Ali je kaj narobe? "Račka na vodi."

In oglasil se je tudi tovariš Anton Logar, ki je na junaški način poslal 500 buržujev v Rusiji na "oni svet" v večna lovišča. In pravi v Prosveti, da bi se moralo moje dopise in Podgorjčanove v koš metati. Ali ne bi bil urednik bolj pametno naredil, če bi bil vrgel tisti Logarjev dopis v koš, ko je pisal Anton o rabeljskem poslu? Kajti takega posla ljudstvo ne odobrava, čeravno so bili oni buržujі, kajti pomisliti moramo, da so bili ljudje. In pa naš urednik Pirc bi ne imel strahu sedaj v metropoli, pa čeprav je le vse skupaj "račka na vodi!"

Kar on piše v "E." od 20. febr. o Mussoliniju, to je že svet pozabil. Saj sem že jaz o tem poročal lansko leto. Da, Logar, Mussolini je bil socialist, ekstremist, kar znači, da je bil podoben komunistom. Socialistična stranka ga je izključila še leta 1914, ker je postal patriot, pač je bil njegov oče trezen socialist. Da naše ljudstvo trpi pod peto fašizma (in tudi nemški Tirolci), tudi to sem že lansko leto povedal Amerikancem v "The Cleveland Pressu." Ko se je vršila afera Buttler-Mussolini, je italijanski kralj odlikoval šest clevelandskih državljanov z medaljami, da bi se pozabila Mussolinijeva blamaža. In takrat sem tudi poslal v 'The Cleveland Press' tale dopis, ki je bil priobčen 8. aprila 1931 in tako je svet malo izvedel, kako se godi našim ljudem.

To the Editor of the Press:

Mussolini is enforcing splendid discipline, but this is not the bread which the Italians need most. He has organized 1,300,000 Fascisti besides the standing army. The Fascisti are well paid, but not the standing army; and the Italian peasants are heavily burdened with taxes that they cannot carry. The 75,000,000,000 liras loaned to Italy show that she is in a poor financial state. Mussolini was boasting that he had solved the labor problem, where everybody would work. Italy, with few industries, had 750,000 unemployed in January, 1931, to which was added 43,000 in February. The miniister from Rome reports that the exports in January in February this year were 500,000,000 liras less than the January-February reports of 1930.

The standard of living in Italy for peasants and workmen is among the lowest of Europe. I was told this by men who had traveled in northern Italy last summer. Those who suffered most were the Germans in southern Tyrol and the Slovenes on the Adriatic. They were deprived of their rights which were given by the former liberal Italian government. They are waiting for a miracle to free them from Mussolini's Fascists' oppression and tyranny and are dying of their national-sure death.

The Jugoslav Catholics began to pray for these oppressed by Mussolini. But it didn't help, for Mussolini sent a protest to the Jugoslav government, the Pope in Rome, and no doubt to the Heavenly Father.

Don't expect the Cleveland citizens who have received the highest honors from the King of Italy to leave the U. S. A. for the good disciplined country of Mussolini.

F. Barbic.

Torej tudi mi Slovenci lahko povemo malo po malo drugim narodom o Mussoliniju, naši Jugoslaviji, delavski solidarnost in o združenju delavcev vsega sveta, po besedah Karl Marksa, da ne bomo delavci vedno "rače na vodi." Pa brez zamere, če se ne bom oglasil kmalu.

Še to-le: V pondeljek 22. februarja sem čital v "Cleveland Plain Dealerju" sledeče: "Trotzky with 36 others stripped of Soviet citizenship. Trotzky was banished after an open split with Joseph Stalin, Russia's strong man. He became a leader of the left-wingers, who preached world revolution as a necessity before socialism could be built in one country."

Torej niti v Rusiji ne dopustijo agitirati za svetovno revolucijo, ker se lahko zgodi, da te kaznujejo z izgonom. Če kršilce tudi fotografirajo in jim odtiskajo prste, poročilo ne pove. In Trinastičev "odbor" še tudi ni poslal nobenega protesta.

Frank Barbič.

Še ni prepozno

Presto-Thoms Run, Pa. — Na vse načine ugibljemo, v teh slabih časih, kaj bi bilo najboljše storiti, da bi se zamogli preživljati in vzdrževati svoje družine, a vse zaman.

Čital sem dopis in ideje rojaka Frank Zimmermana iz Port Arthurja, Tex., s katerim se tudi jaz popolnoma strinjam. Po mojem mišljenju ni treba pošiljati nobenega zastopnika v Rusijo v svrho, da bi Slovenci šli tja obdelavati zemljo ali pa delati v industrije. Tukaj v Ameriki imamo zadosti zemlje, dobre in slabe, hribovite in ravne, samo da bi se je oprijeli in z združenimi močmi pričeli farmariti.

Posebno bi bilo priporočljivo, kakor navaja Zimmerman, da bi si ustanovili zavetišče pri SNPJ s par tisoč akri zemlje. To bi bilo nekaj najizvrstnejšega kar bi napravili. To smo imeli že precej dolgo v programu, ali izpodrinile so nas še dobre industrijske razmere ali vsaj mnogo boljše kakor so danes.

Na taki zavetiščni farmi bi zamogli preživljati mnogo onemoglih in starih ljudi, poleg tega bi si pa lahko napravili še nekaj dobička. Takih krajev je mnogo, posebno pripravni kraji so v Illinoisu, Ohiju in tudi v nekaterih krajih v Penni. Imamo tudi drugod mnogo pripravnih krajev za tako skupno podjetje. Ozirati se bi morali v prvi vrsti na take kraje, kjer je ravna in dobra zemlja, da jo je lažje in cenejše obdelovati.

Vrtnarstvo bi bilo tudi priporočljivo, da bi lahko pridelovali tudi najboljša semena za svoje člane. Redili bi lahko tudi ogromno množino raznih kokoši in bi lahko imeli zaposlene razne onemogle in stare člane. Prodajali in razpošiljali bi lahko piščance, jajca za valjenje, mlado perutnino svojim članom. Imeli bi lahko na stotine panjev čebel, katere tudi dobro uspevajo v nekaterih krajih države in ne potrebujejo mnogo dela. Napravili bi tudi lahko veliko zajčarno in gojili razne vrste zajcev, od katerih bi prodajali mladiče svojim članom. Dalje bi redili, kolikor bi mogli dobrih krav mlekaric itd.

V tej deželi se prideluje tudi mnogo raznovrstnih zdravilnih zelišč po farmah in nekatera prinašajo lepe dobičke. Za vpogled si lahko naročite zastonj od U. S. Dept. of Agriculture, Washington, D. C., Farmers' Bulletin No. 663, "Drug Plants Under Cultivation." Izplača se gojiti tudi domače ptiče, razno divjačino za kožuhovino itd. Izplačalo se bi napraviti tudi veliko tovarno za konzerviranje sadja, sočivja, mesa itd. V taki tovarni bi imeli zaposlene svoje člane SNPJ. Pripravljali bi lahko razne kuhinjske dišave na farmi in jih posušili, ter prodajali članom.

(Dalje na 3. strani.)

—Federated Pictures.

Novi zakladni tajnik Ogden L. Mills (levo) in kongresnik Charles R. Crisp si belita glavo, kje bi zvezna vlada dobila denar, da pokrije deficit.

Dihanje

Od vsega vdihanega zraka izkoristi telo samo kakšnih 21 odstotkov, ki predstavljajo kisik. Kisik rabi za zgorenje, ali kakor pravi učenjak, oksidacijo raznih hranil, rabi torej posredno kot vir energije za delo, ki ga izvršuje telo.

Hranila sestojijo iz kompliciranih organskih spojin, ki jih imenujemo masti, beljakovine in ogljikovi hidrati. Njih molekuli so zgrajeni pretežni del iz ogljika in vodika. Te molekule izoksidira kisik, to se pravi, jih razčleni v preprostejše dele, tako da ostane vodik končno le v vodi, ogljik pa v ogljikovem dvokisu. Celokupnost teh oksidacijskih dogajanj v stanici imenujemo tudi stanično dihanje.

Kako izvrši stanica to dihanje, nam je v najnovejšem času pojasnil podrobneje nemški raziskovalec in Noblov nagrajenec profesor Warburg.

Stanično dihanje je tako zvan kataliticen pojav, pod čemer razumemo pojave, pri katerih povzroči ali pospeši neka snov kemične procese pri določenih drugih snoveh, ne da bi se navidezno sama udeleževala teh procesov. Takšna snov se imenuje katalizator in v organizmu vsebovani katalizatorji se imenujejo encimi ali fermenti. Warburg je v stanici odkril ferment, ki povzroči in pospešuje zgorenje hranív. Drugo njegovo važno odkritje je bilo to, da je ugotovil kompliciranо kemično strukturo tega "dihalnega fermenta", katerega glavna sestavina je — železo, kar ni presenetljivo, saj je ta prvina izredno sposobna sprejemati in spet oddajati kisik, oksidirati in spet reducirati.

V vsaki stanici se nahaja torej čeprav neznansko majhna količina železa. Profesor Warburg je iznašel zelo duhovito metodo, da je ugotovil, ali je to železo v stanici v prosti obliki ali v kakšni kemični spojini.

Če položiš živo stanico v zmes zraka in ogljikovega oksida, ne more več tako prosto dihati kakor v čistem zraku: ogljikov oksid se veže namreč z dihalnim fermentom. A to se dogaja le v temi, v svetlobi se spojina ogljikovega oksida namreč razgiobi in dihanje postane bolj ali manj normalno. Učinek svetlobe je odvisen tudi od njene barve, ker absorbira ferment različne barve različno. S primerjavo učinka raznih barv (raznih svetlobnih valovnih dolžin) dobimo absorpcijski spektrum dihalnega fermenta.

Iz takšnega absorpcijskega spektra lahko sklepamo o kemični grádnji kakšne snovi. Tako je Warburg ugotovil, da je dihalni ferment sorodnik rdečega krvnega barvila hemoglobina, katerega glavno sestavino hemin so pridelali že na umeten način. Po drugi strani je sorodden tudi klorofilu, rastlinskemu zelenilu. Dihalni ferment je kemično nekako v sredini med krvnim rdečilom in rastlinskim zelenilom, ki sta, kakor znano, nad vse važni snovi za vsa življenjska dogajanja v organizmih. Warburg celo sklepa, da je dihalni ferment skupni razvojni prednik obeh snovi. V tem primeru bi lahko postavili za življenje stavek: V začetku je bilo železo!

Pomanjkanje usmiljenja je vzrok krize...

Tržaški škof je izdal pastirsko pismo, v katerem pravi, da je vzrok krize pomanjkanje usmiljenja. Pozno je izšla ta konstatacija, ker so celo v Rimu, neglede na gospodarske strokovnjake, sociologe in znanstvenike sploh mnenja, da so krize krivična razdelitev dobrin, sebičnost in egoizem kapitalizma. Zemeljska dobra so zato, da jih uživajo vsi, to je, da se pridelujejo in porabljajo za vse, ne pa, da se kupičijo v skladiščih in — uničujejo. Človeštvo ima torej pravico do življenskih pomočnikov, zato je treba dela in dobrine pravično deliti. Vzrok gospodarske krize je torej v sistemu gospodarstva, v gospodarski krivici. Če se odpravi krivica in izvaja pravica, potem bo šele odpravljen vzrok krize, ker je v mehanizmu današnjega gospodarskega sistema ponarljajoča se gospodarska kriza neizogibna. Tako trdimo ne samo mi, ampak priznane svetovne gospodarske avtoritete.

Dnevna svetloba — luksus

Ruski fizik A. A. Geršun, član optičnega instituta v Ljeningradu je prišel do presenetljivega zaključka, da je dnevna svetloba prav za prav velik luksus in pravi, da je treba reformirati sedanje razmere. Dnevna svetloba je mnogo manj ekonomična kakor umetna luč. Zaradi dnevne svetlobe izgubljamo toploto, ker so steklene ploskve prevelike. Po drugi strani pa mnogo stane tudi čiščenje oken. Samo zanj potrošijo Putilove tvornice na leto 180,000 rubljev. Pri tem pa niso še vštеti izdatki za razbite šipe. Zahteva po velikih dozah dnevne svetlobe onemogoča dalje nezazidanje ogromnih ploskev. Geršun smatra naziranje, da so velika okna zdrava za anahronizem. Ultravioletni žarki skozi steklo vobče ne morejo prodreti. Električne svetilke z ultravioletnimi stekli so zdravejše ter lahko popolnoma nadomestijo dnevno svetlobo.

Biljardiranje in vitkost

Svetovni prvak v biljardiranju Albert Corty, ki je nedavno zmagal na mednarodnem turnirju za biljardiranje v Marseilleu, je izjavil, da je v dvanajstdnevnem turnirju shujšal za celih šest kg, torej vsak dan pol kg. Po njegovi sodbi ne gre to shujšanje toliko na račun telesnega napora kakor na račun živčne napetosti za časa turnirja. Corty smatra, da je biljardiranje najboljše in najzanesljivejše sredstvo za "vitko linijo" pri moških.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

Ljubljana, 12. febr. 1932.

Trije požari v Ljubljani

V noči od 10. na 11. februarja je bilo ljubljansko gasilno moštvo klicano na tri kraje v mestu gasit požare. Ker so požare kmalu opazili in je prišla pomoč pravočasno, ni prišlo do večjih katastrof.

Prvi ogenj se je pojavil v podstrešnem stanovanju neke hiše na Kongresnem trgu. Tram blizu dimnika se je vnel in gasilci so morali razkopati zid, da so goreče tramovje v zidovju pogasili in preprečili večji požar.

Drugi požar je bil večji. Nastal je v podstrešju tovarne lončenih peči firme Kalmus in Ogorelec v Trnovem. Radi preveč zakurjene peči se je seno na podstrešju vnelo. Lastnik tovarne je poklical gasilce, ki so dospeli z orodjem in brizgalno. Podstrešje je pogorelo, rešili pa so ostalo poslopje, katerega notranji prostori pa so od vode mnogo trpeli. Škode ima podjetje za 50,000 Din.

Tretji požar je nastal spet v podstrešju neke hiše v mestni koloniji na Vodovodni cesti, ki pa so ga stanovalci sami pogasili. Škode je tu krog 3000 Din.

Tri in pol milijona kg snega

Pri kidanju snega z ljubljanskih ulic in cest je mestna občina zaposlila krog 150 brezposelnih. Sneg odvažajo v strugo Ljubljanice s 100 vozovi. V dveh dneh so odpeljali v Ljubljanico že krog 3 in pol milijona kil snega.

Občinski odborniki odstopajo

Demokratski slovenski minister dr. Kramer je baje v Beogradu predlagal, naj se vse klerikalne občinske odbornike, ki so še ostali na svojih mestih, zamenja z drugimi ljudmi. Klerikalci so to seveda zvedeli in so začeli sami polagati svoja odborniška mesta po mnogih občinah. Tako je samo v Zagorju ob Savi odstopilo devet klerikalnih občinskih odbornikov. Stari socialist Melhijor Čobal, ki je bil dolgo vrsto let zagorski občinski odbornik, je odstopil že novembra ob volitvah v Narodno skupščino. Tako bodo tudi občinski odbori docela režimski.

Velik požar na Viru

Dne 9. febr. je pogorela Kocijančičeva tovarna na Viru pri Domžalah, zvečer pa je že izbruhnil nov požar in sicer v velikem kozolcu-dvojniku posestnika Vinka Hribarja. V kozolcu je bilo nad dva vagona detelje in druge krme in je ogenj besnel tako močno, da so gasilci iz okoliških vasi usmerili ves svoj napor le v lokaliziranje požara in obrambo sosednih objektov, ki stoje tik kozolca. Kozolec je pogorel do tal z vso zalogo, z raznim orodjem in štirimi vozovi, sosedne stavbe pa so bile obvarovane. Posestnik ima krog 70,000 Din škode. Gasili pa so gasilci do polnoči, celih pet ur. Vsi so mnenja, da gre za požig in je orožništvo že aretiralo dva osumljenca, ki je bilo o njih znano, da sovražita Hribarja.

Požar iz majhne nesreče

Na posestvu Amalije Pangerčič v Benetku v Slov. goricah je izbruhnil požar. Posestnica je krmila živino ter šla v skedenj po krmo. Pri tem ji je petrolejka padla na tla, se razbila in zanetila slamo. Skedenj je bil nenadoma ves v plamenih. Pogasiti ni bilo mogoče. Prihiteli so sosedje, gasilcev pa radi oddaljenosti vasi ni bilo. Skedenj in hlev sta pogorela do tal in ima posestnica, ki se težko preživlja na svojem majhnem gruntu, hudo škodo. Pri gašenju je dobil kmet Franc Rep iz Stare ceste tako težke poškodbe, da so ga morali prepeljati v bolnico v Ormož.

O Golouhovi "Groteski sedanjosti"

Mariborsko gledališče je uprizorilo novo Golouhovo odrsko delo "Groteska sedanjosti," v kateri se norčuje iz mednarodne diplomacije, kakršna in kakor se srečuje v Društvu narodov, da besediči o problemih in prireja bankete. Mariborski "Jutrov" gledališki kritik V. K. piše o predstavi, da je našlo delo najboljši kontakt z občinstvom, kar se pri izvirnih novitetah redko dogaja. "Ono, kar je toplo velo izza vseh prizorov, simpatična, revolucionarno-optimistična miselnost avtorja, ki je prepričevala, da je vzlic klavrnosti današnji svet vendar še vreden posmeha, ki ozdravlja" — to je držalo vsakogar v stalni pozornosti. Kritik potrjuje Golouhov teaterski temperament in pravi, da so Golouhova dela v neki meri propagandni spisi, a v umetniški obliki. Avtor je torej uspel.

Snežni viharji po Sloveniji

Po vsej Sloveniji je zadnja dva dni zapadel velik sneg, ki je povzročil zamude vlakov in preprečil na mnogih krajih obratovanje avtobusov. Snega je padlo krog pol metra, snežilo je v torek in sredo 10. febr. ves dan, šele zvečer je prenehalo. Na Dolenjskem je po nekaterih krajih namedlo do enega metra snega.

Ta novi mrzli val je zajel vso srednjo Evropo, kjer je povsod snežilo. Nastopil je tudi hud mraz. Stari vremenski prerok Herschel napoveduje za drugi dve tretjini februarja sneg in mraz. Napoved se je uresničila in je le želeti, da bi koncem februarja sneg tudi skopnel in da bi tudi v tem napoved bila potrjena.

Falež obsojen na vešala

Dne 12. februarja je mariborsko sodišče obsodilo roparja Štefana Faleža, ki je ubil posestnico Heričevo v Gačniku ter izvršil več vlomov, tatvin in posilstev, na smrt na vešalih. Falež je umor Heričeve priznal, zagovarja pa se, da je ni imel namena ubiti, marveč je vdri ponoči v njeno hišico le z namenom, da bi ukradel kaj živil, ker je bil lačen. Ubil da jo je v silobranu. Nekaj manjših vlomov priznava, posilstva pa zanikava. Sodišče je verjelo pričam in Faleževim prvim priznanjem ter obsodilo obtoženca na smrt.

Umrli so

Na Jesenicah je umrl ravnatelj meščanske šole Ivan Magerl po kratki, mučni bolezni; v Vojniku je umrla 19 letna Kristina Zdolšek. V Ljubljani je umrl upokojeni profesor Avguštin Wester, star 89 let, v Ljubljani je umrla vdova Marija Babnikova, v Babincih pa posestnik Janez Polanič, star 45 let, na Mariji Reka je umrl najstarejši tamkajšnji posestnik Janez Dolar, star 75 let.

V Duplici pri Kamniku 74-letna Marjeta Zagarjeva, na Jesenicah 49-letni delavec Martin Šest, v Škofji Loki 67-letna Frančiška Osredkarjeva.

Ako inozemec umre brez oporoke

Kaj se godi, ako priseljenec, katerega družina živi v inozemstvu, umre, ne da bi zapustil oporoke ali testamenta?

V takih slučajih državna oblast potom "javnega upravitelja" (Public Administrator) prevzame v svojo oskrbo zapuščino (estate) pokojnika. Najprej mora uravnati zapuščino (settle the estate), t. j. prodati nepremičnine, ako jih je kaj, in osebno lastnino ter potegniti iz bank vloge in prihranke pokojnika. Nato mora plačati njegove obveze, vštevši pogrebne stroške. Končno mora poiskati dediče in poslati jim čisti preostanek zapuščine.

To postopanje pa je žalibog večinoma jako potratno, zlasti ako gre za majhne zapuščine, tako da mnogokrat jako malo preostane za porazdelitev med dediče. Ako "inozemec" umre, ki je imel precejšnjo bančo vlogo in se ne zna za njegove najbližje sorodnike, se kaj radi nabirajo računi na breme zapuščine, predno javni upravitelj prevzame zapuščino ali predno konzul one dežele, h kateri je pokojnik spadal, je v stanu nastopati v interesu njegovih dedičev.

Smrt, nenadna in nepričakovana, odnaša vsako leto veliko število inozemcev in večina izmed teh umre brez testamenta (intestate). Zlasti med tujerodci prevladuje mnenje, da oporoka je nekaj, kar se tiče le bogatih ljudi. Kdor ima le par sto dolarjev na strani, je mnenja, da, ako bi naenkrat umrl, bodo že njegovi prijatelji pazili na to, da njegova skromna zapuščina pride v prave roke.

Tega mnenja je bil seveda tudi neki priseljenec slovanske krvi, ki je umrl tekom influence v nekem mestu na osrednjem zapadu. Njegovi prihranki so znašali kakih $800. Ko je pogrebnik v dotičnem kraju izvedel, da ima toliko denarja, je takoj poskrbel za prvoklasen pogreb in napravil toliko nepotrebnih stroškov, da je njegov račun znašal $450. Ko je tožil zapuščino, je bilo k temu dodanih še $100 na odvetniških stroških. Potem je bilo zapuščinsko-sodnijskih stroškov (probate fees), stroškov javnega upravitelja in končno od $800 je preostalo $112 za delavčevo ženo, ki je živela v Evropi.

V nekem nedavnem slučaju, o katerem je Foreign Language Information Service izvedela, je neki priseljenec zapustil $1100. Stroški pogrebnika, sodnije, upravitelja itd. so znašali več kot polovico vse zapuščine in družina v Evropi je dobila le $475.

Da je bila oporoka v obeh slučajih in da je pokojnik v tej oporoki imenoval kakega zaupnika kot "executorja" 75% ali še več vse zapuščine bi bilo ostalo na razpolago dedičem.

Ako priseljenec, ki je umrl brez oporoke, ni bil ameriški državljan, tedaj njegov konzul navadno nastopa kot upravitelj (executor) zapuščine in, ako se konzul poprime te zapuščinske zadeve pravočasno, utegne preprečiti, da se zapuščina potrati za prvovrstne nepotrebne pogrebe in za druge stroške.

Upravitelj zapuščine, ki se imenuje v oporoki, utegne biti kak prijatelj, do katerega je pokojnik imel popolno zaupanje. V zadnjem času mnogi Amerikanci imenujejo za "executorja" ali "Trustee" kako bančno ustanovo; seveda to se mora izrecno navesti v oporoki.

Sestava oporoke

Spisati oporoko je jako enostavna stvar.

V večini držav mora pravoveljavna oporoka biti spisana z roko (nekaj držav pripoznava tudi oporoke spisane s pisalnim strojem). Zapustnik jo mora sam podpisati ali pa kdo drugi na njegovo zahtevo in v njegovi prisotnosti. Dve priči (v nekaterih državah tri priče), ki morajo biti prisotne, morajo podpisati oporoko. Adrese prič morajo biti navedene v oporoki.

Vsakdo lahko kupi tiskovine za oporoko, ki jih treba izpolniti. Ali posebne forme sploh ni treba. Enostavna navedba, da dotičnik hoče zapustiti svoje premoženje temu ali onemu, je ravno tako pravoveljavna oporoka kot vsaka druga spisana z visokodonečimi pravniškimi frazami. Jako važno je, da zapustnik navede ime upravitelja, zapuščinska sodnija (Probate ali Surrogate Court) sama imenuje "eksekutorja."

Najbolj praktično je, da se oporoka sestavi v angleščini. Ali ako je pisana v drugem jeziku, je ravnotako veljavna. Ni treba oporoke niti registrirati ni overoviti potom notarja. Podpisi prič zadostujejo, da je oporoka veljavna.

Ako kdo hoče uničiti prejšnjo oporoko, naj se napravi nova. Prejšnjo je najboljše raztrgati. Lahko je tudi popraviti prejšnjo oporoko ali dodati k isti. Ti dodatki k oporoki se imenujejo "kodicil". Zapustnik in priče morajo podpisati tak kodicil.

FLIS.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

Drugi bi lahko izdelovali razno poljedelsko orodje po naši šegi: kose, grablje, ribežnike, nože za zelje, sode itd. ter prodali članom SNPJ. Ker bi bilo mnogo ljudi članov, ki bi radi delali za kratek čas, bi nasadili tudi mnogo jagod in nizkega jagodovega grmičevja in lahko jagode doma konzervirali in jih rabili v zavetišču, preostanek pa prodali članom.

Ker bi imeli mnogo starih in onemoglih državljanov v zavetišču, bi brez dvoma pomagala sporazumno z jednoto tudi nekoliko država. Dalje bi imeli v tem zavetišču veliko farmarsko knjižnico o farmarstvu. To si bi zastonj lahko nabavili od U. S. Dept. of Agriculture, ali pa zelo po nizki ceni. Lahko bi imeli v zavetišču tudi svojo farmarsko šolo, kjer bi se podučavalo ob prostih urah o farmarstvu, reji razne živine, vrtnarstvu, sadjarstvu itd.

Za gojenje mladih piščancev bi lahko imeli gojilnik, ki bi z eno pečjo na toplo vodo lahko gojili kar 12,000 piščancev. Kolikor bi porabili za stroje in orodje, bi vedno lahko prodali blaga, drugo preostalo blago bi pa lahko razdelili med siromašne člane, kar ga ne bi uporabili na zavetiščni farmi. Na farmi bi lahko prirejala plese, igre, veselice itd. druga društva SNPJ.

Samo pomislimo, koliko članov bi lahko imeli zaposlenih na taki farmi, ki bi delali le kolikor bi mogli. Ob priliki bi lahko zaposlili mnogo brezposelnih članov. Vsak cent denarja bi bil siguren pri jednoti; vložen v tako podjetje in poleg bi člani res podpirali sami sebe in svoje družine.

Poglejte, sobratje, kaj imamo danes, ko moramo fehtariti sem ter tja, da preživimo sebe in svoje družine. Kaj je nam treba, da se moramo mučiti lačni, brez dela, po stanovanjih in senci, kakor da bi pričakovali smrti? Na deželi je zelo lepo živeti in delati, če ni človek lačen. Kaj je nam treba gladovati, ker imamo brezštevilno akrov zemlje prazne brez pridnih rok? Vsak človek rad dela, samo da ne gladuje.

Kako se bi član dobro počutil, ko bi prišel na tako farmo ali pa v zavetišče. Mislil si bi: "Tukaj je tudi del mojega dela in življenja." Vse vodstvo o zavetišču naj bi imel v prvi vrsti glavni odbor SNPJ, posebej naj bi pa imeli še zavetiščni in farmarski odbor, kateri naj bi bil pod okriljem gl. urada SNPJ. Za farmarsko glasilo in glasilo zavetišča naj bi bila naša Prosveta.

Člani, premislite malo in malo podebatirajte za mesto, kje bi bilo najprimernejše in glasujmo za zavetišče in farmo potom iniciative. Še je čas, pa bo potekel, ako si kmalu ne umislimo kaj takega.

Recimo, če bi vložili milijon dolarjev iz posmrtninskega sklada v tako podjetje. Kaj bi to bilo? Seveda jaz ne mislim, da bi dali milijon, pač pa le dam primero, kako bi približno to izpadlo.

Recimo, da bi v Illinoisu kupili 2000 akrov ravne zemlje po $50 aker, bi zneslo $1000,000. Zidano poslopje za člane $20,000 za enkrat. Hlev za krave $10,000. Kokošnjak za 2,000, kokoši z napravami in elektrika (domača) in živalmi $4,000. Zajčarne za 1,000 zajcev z napravami $3,000, 200 panjev čebel s panji po $15.00, $3,000. Gnojila za vrtove $2,000, 1,000 zajcev za gojenje $3,000. Zajcev bi bilo preveč spočetka 1,000 za rejo. Razna semena 1,000, 50 dobrih krav in dva bika $16,000, dva traktorja $2,000.

Vse drugo orodje za obdelovanje in ves drugi pripomoček $5000. To vse skupaj bi stalo približno $169,000 z najmodernejšimi poslopji in pripravami in 2000 akrov zemlje. Sedaj pa naj kdo približno preračuna pridelek in dohodek za prvo leto. To se bi zamoglo danes sigurno napraviti za to ceno. Pri jednoti imamo mnogo zidarjev, tesarjev itd., katere bi lahko porabili za gradnjo teh stavb.

Frank Lukancich,
član društva 166.

Muzike pa dovolj!

La Salle, Ill.—Delo na tukajšnji reki Illinois se je deloma pričelo, delavci pa pridejo s kontraktorjem. Tudi to je postalo avtomatično. Minimalna plača je 35c. Konstrukcijski načrt je, urediti to reko za navigacijo (plovbo) parnikov med Chicagom in Mehiškim zalivom.

To delo je sedaj le deloma dovršeno, je še dosti mostov in drugih ovir, ki ne odgovarjajo temu načrtu. Železniške družbe so baje že apelirale za odlog, z izgovorom, da so v finančnih stiskah. Sploh ne marajo nobene kompeticije. Brez dvoma bodo tudi ulišane.

Po origalnem načrtu bi moralo biti to delo dovršeno do svetovne razstave v Chicagu 1933.

Vlada je zopet izkazala kakšne simpatije ima do delavcev, je preponosna, da bi nakazala brezposelnim kakšno pomoč. Torej imajo ti le eno solucijo: beračiti, krasti ali pa umreti lakote.

Sedaj živimo v dobi strojev, znanstvo pa koraka hitrih korakov naprej, dosti hitreje kot ga naša civilizacija zapopade, in ne bo dolgo, ko bo dosti drugih v istem položaju. Nezavedne mase se pa ne zdramijo nikoli poprej, da jim teče voda v grlo.

Če je človek optimističen, potem se imamo v naši Ameriki sedaj čisto fajn. Dan na dan trobijo na radio, da imamo vsega dosti, še celo preveč, zraven tega pa še muziko.

Vzrok, da imamo depresijo, je, ker je postalo ameriško ljudstvo preveč konservativno. Naš konzum daleč zaostaja za produkcijo. Zakaj skrivate denar doma? To ni praktično, vložite ga v banke, ali pa kupite radio, avtomobil ali pa eroplan in prosperiteta bo tukaj čez noč. Torej ne skrivajte denarja doma, natančno preiščite svoje žepe, pa z denarjem na dan, da ne bomo ovirali prosperitete.

Oni dobro vedo, kje so skriti tisti bilijoni. Delavsko življenje je preveč trnjevo in grenko, trezmisleč človek težko prebavi ves ta bunk. Pa naj imajo veselje in naj častijo zlatega slona; če je človek sit, je lahko humorist. Zavedni delavci imajo pa druge, bolj fundamentalne principe v življenju. Pres. Hoover je precej radodaren s to rabo, mogoče podari brezposelnim kakšen moratorium.

F. Petek, pasivni član društva št. 2.

Volilni boj in drugo

Milwaukee, Wis. — Volilna kampanja je v polnem teku. Vsak dan se vršijo shodi, sklicani po socialistični stranki, katerih se udeleži vselej ogromno število občinstva. Še nikdar v zgodovini tega mesta ni med ljudstvom vladalo toliko zanimanje za volitve. Posebno razveseljivo je dejstvo, da vlada na vsakem shodu silno navdušenje in da se politično prebujenje širi z vsakim dnem.

V tem volilnem boju se opaža predvsem zmeda v nasprotnih vrstah; kapitalističnim kandidatom, kakor tudi časopisom, primanjkuje bojnega materijala in so primorani, da se poslužujejo zelo prozornih laži, katere ne vlečejo nili med njih lastnimi privrženci.

Večkrat je bilo na tem mestu že poročano glede graditve viadukta, za katerega je bil denar že davno pripravljen. Komisar za javna dela, Keith, je razkrinkal družbo, ki je varala mesto pri gradnji kanalizaciji in je pogodbo za graditev viadukta preklical. Družba je vložila proti mestu tožbo in jo zgubila, potem pa se je obrnila na višje sodišče in tako delo zavlekla, več ko 600 delavcem pa vzela zaslužek. Keith (socialist) je vodil preiskave kanalizacij še dalje in našel krog 80 takih del, ki so bila izvršena zelo slabo in proti vsem predpisom mestne uprave. Razkrinkana družba je sedaj nenadoma preklicala priziv na višje sodišče in tukajšnji kapitalistični časopisi so priobčili to novico s slavospevom dotični družbi, češ, ker družba neče, da bi zaradi velike brezposelno zavlačevala delo še dalje, je storila ta "plemeniti" korak. Sedaj, ko je zima že skoro minila, pa se jočejo nad usodo brezposelnih.

Zadnje čase so razne družbe pričele ponovno odslavljati delavce. Ker se v celoti gospodarski položaj nekoliko izboljšuje, je pač jasno, da so te odslovitve delavcev samo predigra ponovnemu znižavanju mezd. V krogih organiziranega delavstva vlada prepričanje, da imajo različne družbe dovolj naročil na rokah, toda predno bodo pričele z delom, hočejo delavce prisiliti, da sprejmejo nižje plače. V mnogih slučajih znižujejo mezde polagoma na ta način, da odslovijo gotovo število delavcev naenkrat in jih potem zopet pokličejo na delo, enega za drugim; na ta način preprečijo skupni nastop proti znižavanju plač. Razume se, da prestrašeni delavci sprejmejo vsako ponudbo, samo da si zopet zagotovijo delo. Tako bo kapitalizem dosegel, da bodo plače padle nazaj na predvojno stopnjo, nakar se bodo kolesa industrije zavrtela za nekaj mesecev.

To se bo v bodoče ponavljalo tako dolgo, dokler se ameriško delavstvo ne bo predramilo in z organizirano silo nastopilo proti tem rameram.

Znani rojaki Joe Vidmar, kateri ima veliko število prijateljev po raznih premogarskih naselbinah, je prejel te dni iz starega kraja žalostno novico, da mu je umrla mati dne 2. februarja. Pokojna je živela v vasi Mali trn, fara sv. Duh pri Krškem. Sin Joe jo je zapusti leta 1913, ko se je podal v Ameriko, kjer je vedno stal v vrstah naprednega delavstva.

Spartak.

Kako izgine človek

New York, N. Y.—Ker se večkrat sliši, da je izginila kaka oseba, želim sledeči komentar.

Trdno sem prepričan, da je tukaj neka zmota, kajti težko verujem, posebno glede mladih deklet, da bi jih moglo toliko izginiti. Še ni dolgo odkar sem videl slučaj mladega dekleta. Govorilo se je kakor je pri naših ljudeh navada z zaničevanjem, da je pobegnila, nato so dobili v neki kleti okostje, kamor je bila odpeljana . . . Kar je res, zato ne smemo zamolčati, da se po tej poti zgubi dosti naših ljudi in se jih nikdar več ne najde po vsej poizvedbi policije.

Kako je mogoče, da se toliko oseb izogne vsem pronajdbam policije, ki vendar razpolaga s tako čudovitim aparatom in ima za vse tako tenka čuteča ušesa in ki ob vsakem novem slučaju takoj prične z vso vestnostjo in energijo preiskovati in zasledovati. Vsekakor je dejstvo (in teh je v današnji dobi precej), da ostane tiho skrito. Gotovo je, da vsi ti, ki so izginili, niso tega storili prostovoljno. Stalno čitamo, da so v tem in tem kraju našli neznanca. Kdo je in kako je? Nihče ne ve.

Važen korak bi bil za naše organizacije in ustanove, to je pevske zbore, čitalnice in druga društva, da bi, ko član opusti dotično društvo, šel uradnik na njegov naslov in se informiral za vzrok. Tako bi se posrečilo veliko odkritij, ne kakor je navada (ni ga več, pa that's all). Znan mi je slučaj, ko se je razglasilo, da je šla oseba v stari kraj, ravno v istem kraju, kjer je izginila. Ker je skoraj vsak naš človek pri tem ali onem društvu, je mogoče slične dogodljaje rešiti. **Tone Hrenovec.**

Grdina napada

Bridgeport, O.—Seveda so tukaj slabe delavske razmere, na društvenem polju pa še precej dobro napredujemo kljub temu. Pred kratkim je društvo št. 28 KSKJ dobilo A. Grdino iz Clevelanda, ki jim je kazal filmske slike iz Jugoslavije. To je bilo o. k., njegov govor pa ni bil o. k. Tisti štajerski bik, ki nam ga je kazal na sliki, je imel več olike kot jo je pokazal Grdina na odru. Zakaj pa ni Grdina povedal članom omenjenega društva, da ne smejo prodajati vstopnic drugim kot le 100% katoličanom. On naj se nikar ne briga za naše molitve, pa tudi ne za Hočevarjeve brate, ki so možje na mestu. Ako pa bodo imeli tako zgago za agitatorja kot je Grdina, ne bodo izvoljeni. Grdina s svojimi nastopi naredi le razdor.

V glavnem jaz gledam na človeka kar je, ne kar on veruje; to je njegova osebna zadeva. Ako bi imela KSKJ samo take zagrizence kot je G., bi ji slaba predla. Nerada se oglašam v javnosti, pa ker je Grdina tako neslane klatil, se čutim dolžna, da stvar omenim javno, da bo vedel, da nismo tako zarukani kot on misli, ker nas je napadal. Člani označenega društva so prodajali vstopnice po hišah, pa jih potem ta Grdina v dvorani napada. Olika pa taka!

Mary Petnik, članica društva št. 13 SNPJ.

Zahvala

Strabane, Pa.—Kljub slabim časom so mi prijatelji in znanci dne 27. febr. priredili veselo partijo in presenečenje k mojemu rojstnemu dnevu. Prinesli so razna darila in jedila, godec pa je na harmoniko zaigral poskočno polko. Kaj takega še nisem doživela, kot je bilo to veselo iznenadenje. Prav iskrena hvala vsem za izkazano naklonjenost na prireditvi in vsem, ki so mi za časa moje bolezni ali na roke, posebno pa moji sestri, ki je tekom bolezni štiri tedne skrbela za moje otroke.

Mary Tomšič.

RAZNE VESTI

Univerze obdane s srednjim vekom

Mena, Ark. — Ameriške univerze in kolegiji se v duhu še vedno nahajajo v srednjem veku, je bil zaključek študentov delavske šole Commonwealth College, ki so razpravljali o predmetu: "Kaj je narobe z našimi univerzami."

"Naš šolski sistem je ostal daleč za časom," je dejal instruktor Bill Cunningham. "Univerze srednjega veka so skušale napraviti iz vernikov grške filozofe; angleške višje šole 16. stoletja so skušale napraviti srednjeveške učenjake iz sinov graščakov; ameriška vseučilišča pa skušajo napraviti iz študentov angleške gentlemane, namesto da bi jih seznanjala in vposabljala za reševanje današnjih problemov."

Avto na železniškem tiru dosegel rekord

Jacksonville, Fla. — Poskušnja z avtomobilom, ki ima pnevmatična kolesa z robom kakor železniški vagoni in teče po železniškem tiru, se je izvrstno obnesla zadnjo nedeljo na progi Seabord železnice. Avto s sedmimi potniki je drvel po tiru z najvišjo brzino 87 milj v uri in povprečno brzino 64.89 milj ter je prevozil 406 milj v 378 minutah brez vsake nezgode.

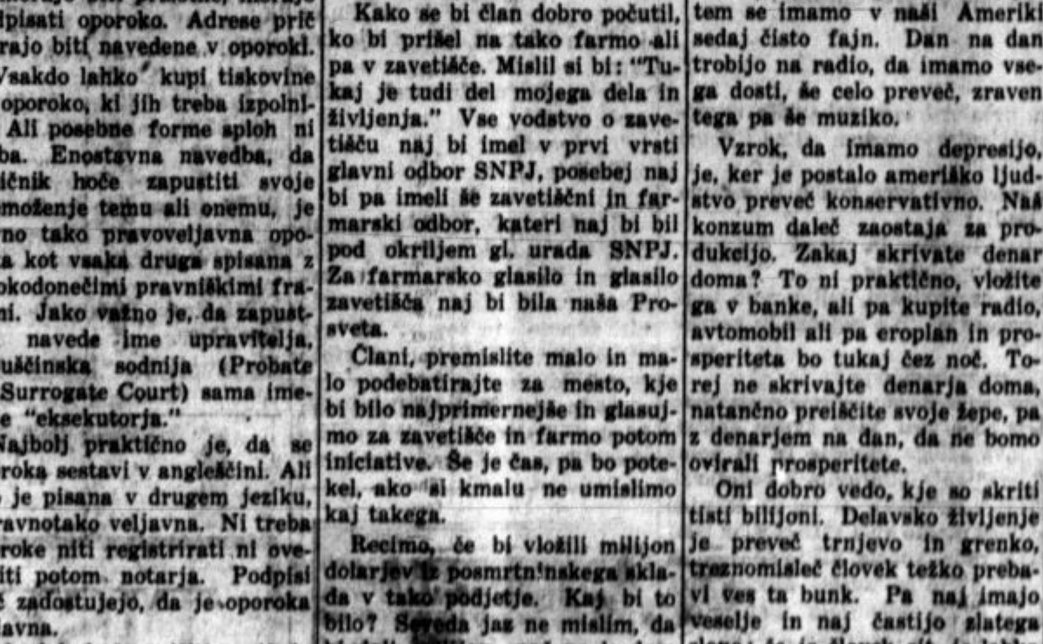

"Tempel godbe" na svetovni razstavi v Chicagu v prihodnjem letu. Na vrhu je stavba na zunaj, v sredi je pa notranji avditorij, v katerem bo 4000 sedežev in na odru bo prostora za 100 muzikantov in 800 pevcev. V tem avditoriju bodo vsak večer koncerti, pri katerih bodo sodelovali najznamenitejši godbeni in pevski talenti iz vseh dežel sveta. Herbert Witherspoon na desni je podpredsednik čikaške civične opere in on je direktor odbora za te prireditve, Frederick Stock na levi, konduktor Chicago Symphony orkestra, bo pa muzikalni direktor.

Elijan Rajmund:

PLIN V ZAPADNI EVROPI

(Prikaz iz bodočnosti evropskega velemesta.)

Za "Prosveto" prevedel z avtorjevim dovoljenjem Fr. W.

"Ali naj dopovedujem, da je ogenj dobrota, če ga koristno usmerimo, a nesreča, če ga prepustimo samemu sebi ter zlobnim rokam? Prav tako je z vsem drugim. Ako je znanost doslej koristila samo peščici izvoljencev in danes preti vsemu zemeljskemu življenju, ni tó njeno zlo, temveč zloba tistih, ki so jo smeli uporabljati ter določevati smer njenega izhodišča. Znanstvenik raziskuje, pretvarja in ustvarja, sledi in mora brezobzirno slediti nabigom duha, klicu delujočega uma, toda nikogar ne more primorati, da se zaduši z njegovimi izsledki. Ne zanikam današnje nevarnosti, vem, da smo pred poginom, ako se takoj ne zaustavi preteča vihra. Mislim pa, da je drugam udar potreben."

"Kam?" je v veliki tišini vprašala Alma.

"Vladajoči so pobesneli. Obsedeni so. Za ustvarjanje sporov jim je vse dobrodošlo. Višek blaznega užitka jim bo ponoreli metež. Ako je naše mesto središče in prvači pri naklepih, potem zavrimo drveči tok tam, kjer bo takoj učinkovalo."

Mučnost razpoloženja je presekal Robert. Čutil je, da mora tudi on povedati svoje.

"Vzlic naviden emu premoru se nikar ne obotavljajmo. Naš obzir mora veljati nezaščitenim. Tisti, ki se sami igrajo z ognjem ter bodo opečeni, tisti nam nič mar. Imamo pa množice, ki že tako dovolj trpe, ki poravnavajo vse račune sveta, prenašajo vsa njegova bremena. Njim, ki prikovani s trdim delom v tovarne, na zemljo in pod njo, z žrtvovanjem zdravja in življenja, gromadijo blagostanje, njim smo posvečeni. Radi njih smo zbrani, zanje, za njihova razbičana bitja se zopet mešetari, a moramo preprečiti kupčije. Vsi, ki smo tu, vemo, kakšno je življenje na delo vezanega človeka. Iz tega življenja prihajamo, zato ga znamo ceniti. Mi sami smo dovolj prestali, pojčah so nas vlačili, zato glejmo, da vse to ne bo zastonj. Ker ljubimo življenje, se borimo proti smrti."

"Proti smrti in za smrt!" je klical Leo.

Julij pa je njegov klic razjasnil:

"Za smrt starega sveta!"

"In vstajenje novega!" je dodala Alma.

Tudi Hilbert ni ostal v ozadju pri tej važni pravdi.

Govoril je:

"Za skromno življenje! Prav za prav je naša borba smešna. Če ravno je človek že tako uspešno premagal že samo naravo, jo neštetokrat ukrotil, obvladal zemljo, vodo in zrak, dosegel silovite uspehe v različnih smereh, vendar v bistvu ni stopil koraka dalje. Niti toliko se ni dvignil, da bi spoštoval samega sebe.

V današnji prosvetljeni dobi nima človeško sožitje poštene, pravične, dostojne oblike. Vsa zgodovina je zgolj krvava lisa na belem papirju. In če je že katerikrat bilo klanje upravičeno, je danes medsebojna morija sramotna. Sramotno je vse, kar obstoja. Namesto skupnega dela za skupno srečo, izsesavamo drug drugega. Na vse mogoče načine smo učeni, a ravnamo slabše ko bebci. Tako nizkotno je, braniti samega sebe pred samim seboj. V tem je moje mišljenje smešnosti. Pa moramo biti na braniku. Radi odgovornosti pred zgodovino!"

"Tako je!" je vneto pritrdil Riko. "Velika je naša odgovornost. Mogoče kdo dvomi. Lahko si misli: vse bo uničeno, nihče in ničesar ne ostane, kaj zgodovina in odgovornost! A ni tako. Zemlja le ni majhna in tu ali tam se življenje morda ohrani. Ej, to se bodo smejali zanamci. Vse večje norčevanje bo upravičeno, kakor pa je naše iz prošlosti."

Kloti je bilo razvlečeno modrovanje odveč.

"Vrnimo se k stvari!" je zahtevala. Določimo si delo, potreba naših dejanj je itak utemeljena!"

Riko je zmajal z glavo.

"Dejanjem moramo dati svoj smisel. Sicer so brezpomembna. Ozkosrčen pogled bi škodil. Gola obramba je že nekaj, a vse še zdaleka ne. Če se to, kar bi zdaj preprečili, vseeno nekoč zgodi, potem naj se kar takoj. Le tedaj, če se posreči postaviti nove temelje, za večno končati ponižujoče nesramnosti, zgraditi iz človeške družbe stavbo pravilnega sožitja, kar je prav mogoče; le tedaj dobi borba višji in trajni pomen. Skrajni čas je že, da postanemo ljudje. Postavimo resničen mejnik. Doslej se je izmislilo mameče število budalosti, ljudje na vseh koncih in krajih so si tekom časov postavili bajne bogove, se strašili s hudobami; različne laži, v modrost in resnico ovite, so že preplavljale svet, le to se še ni zgodilo, da bi bil pošten zemljan deležen poštenega kruha. Si morete misliti in predstavljati večjo glupost? Ob izobilju, ki lahko vse zadovolji, beračija njenih stvariteljev."

Protej se je zganil, da tem besedam doda še svoje misli.

'Največja glupost je pač v tem, da človeška golazen sploh obstoja. Zdi se mi, da je to tudi madež vesoljstva, toda vzlic našemu poznanstvu in razumevanju ne upam povedati svoje domislice do kraja."

S pritrjevanjem vseh je Lija zahtevala, da ne zamolči svojih misli.

"Le daj, Protej! Ne bomo napačno umeli!"

Protej se je vnovič zbral k razlaganju.

"Če bi zaplavali daleč v ozvezdje in se ozrli krog sebe, bi šele spoznali, kako ničeva je naša zemlja. Ob večjem približanju bi zapazili, da nosi mnogo vrst in oblik življenja. Ker smo na njej, vemo, da je človeška vrsta številna napram drugim neznansko domišljava. Vse ostale hoče krotiti, podjarmljati, pa še sebe ne uredi. Zveri, ki jih lovi in spravlja v kleti, ne vedo, da se zvijačni krotilec prav tako plodi, da enako poginja in skrbi za ohranitev svoje pasme. A se čuti vzvišenega, pa je tako nizkoten. "Goreča zvezda" vrši prav za prav posel samoohranitve. Veruje v boljšo ureditev človeške družbe. Toda kaj, če kljub možnosti ta ureditev odpade? Kaj tedaj? Bolje bo, da našim sedanjim sovragom pomagamo iztrebiti človeško nesnago s sveta in od iztrebitve izločimo samo pragozdove. Naj zakraljujejo zveri, naj bo življenje našega planeta čisto, zavlada naj v svojih prvotnih, nepomehkuženih, naravno zdravih oblikah!"

Nove misli so zarotnike presenetile in jih za nekaj minut odtrgale od pravega dela.

XV.

Nov večer.

Zabavišče.

V intimnem prostoru tega zabavišča se pogovarjajo s pritajenim šepetom Gina, Hugo Kloti in Leo.

Na plesišču zabavišča igra godba in zabava zabave željne ljudi.

Gina je svojim bratom in vsemi prav domača. Tudi trezno misleča je.

"Kolikor bomo prostodušni, toliko smo tudi varni," jim dopoveduje. "Le bojazni in zadrege ne pokazati."

(Dalje prihodnjič.)

PLESALKA

Napisal Fr. Wicking

S solzami na trepalnicah je gledala Erna za svojim možem, ki ji je ravnokar še poslednjič pomahal v slovo in potem izginil za vogalom.

Komaj pol leta sta bila poročena in kolikokrat jo je že pustil samo! Pa baš v Berlin mora vedno! Kot ravnatelj podružnice neke berlinske velebanke je ravno zadnje čase imel tam dosti opravkov. Tako ji je dostikrat razlagal in ona mu ni imela česa oporeči.

Pa vendar se ji je zdelo, da se se z drugimi rečmi ukvarja, da njegove misli, kadar sedi pri njej, časih zlete nekam v daljavo. Ali pa se je nemara motila, ali je bilo vse skupaj samo domišljija — nič čudnega ne bi bilo: njena mirna hišica s tihim vrtom je bila kakor nalašč za razvijanje bujne domišljije.

Če ne bi Erna imela svojega dobrosrčnega moža tako rada, bi bila poizvedovala o njem — tako se je pa tudi pri njej pokazalo: velika ljubezen, velika skrb.

Seveda je tudi Erna kakor toliko drugih čednostnih zakonskih žen brskala po moževi korespondenci in med njegovimi papirji, da bi kaj več zvedela o njegovih morebitnih postranskih poslih; toda razen nekaj gledaliških vstopnic ni našla ničesar.

Nekega jutra — Fedor je bil ravnokar spet odpotoval — je našla na njegovi pisalni mizi listič in z začudenimi očmi je brala na njem:

"Račun za cvetlice 12 mark. Za Mio Lobato. Vrtnar Hermann."

Mladi ženi je bilo, kakor da jo je strela zadela. Kdo je bila ta Mia? Gotovo kaka umetnica, to je izdajalo že njeno tuje zveneče ime. In njen mož ji je poslal cvetlice, za dvanajst mark cvetlic!

"Povprašati moraš pri vrtnarju Hermannu!" si je tisti mah rekla Erna. Koj nato pa je pomislila, da je v Berlinu gotovo dosti vrtnarjev tega imena in da bi, če bi že pravega odkrila, najbrž ne hotel njenega moža izdati.

Nesrečna žena, zadeta v svojih najsvetejših čuvstvih, se je spustila v jok. Kakor senca se je potem tiho splazila v svojo spalnico. Da jo Fedor tako grdo vara — to je strašno!

Ves dan je premišljala, kaj naj stori. Naposled, proti večeru, se je odločila za sklep, ki je pričal o veliki modrosti. Spomnila se je, da ji je neka prijateljica pravila, da stanuje nekje v predmestju umna ženska, ki bere resnico iz kvart.

Kakor toliko njenih tovarišic visokega in nizkega stanu je tudi Erna brez pomišljanka vrgla s sebe vezi tako zvane kulture dvajsetega stoletja in se polna zaupanja odpravila k vedeževalki. Povedala ji je, da se njen mož stalno vozi v Berlin, in zdaj bi rada vedela, ali jo še ljubi in ali ji je še zvest. Modra žena je ostro opazovala njeh obraz, natopa je razgrnila kvarte.

"Vaš mož vas ljubi," so povedale njene kvarte, "toda ta trenutek stoji med vama še neka druga oseba."

"Neka druga oseba?" je vzkliknila Erna. "Ali je iz gledališča?"

Modra žena je pozorno pogledala v kvarte, potem pa je rekla:

"Čisto jasno ne vidim, zdi pa se mi, da je plesalka."

"Tak plesalka je!" si je grenko rekla Erna. Srd in bolečina sta ji ponoči vzela spanec, toda obenem je ostalo v njej tudi sovraštvo. Če je ne prosi odpuščanja, če se resno ne poboljša — potem, oh, potem se loči od njega — kako strašna misel! Toda nič drugega ne bo pomagalo.

•

Proti večeru se je Fedor vrnil. Zelo ga je začudilo, ko je videl, da ga njegova žena ni sprejela tako nežno kakor drugače.

"Kaj ti je, srček?" je vprašal. "Ali si bolna?"

Ni mu naravnost odgovorila. Nato je šla iz sobe.

Kakor mu je ob sprejemu odbila poljub, tako se mu tudi poljubiti, ko je nežno stopil k njej v sobo. Mrzlo in uporno se mu je izvila iz rok, da je ves prepaden obstal.

"Ne razumem, kaj je s teboj — sicer pa, kakor želiš!"

S temi besedami je segel po neki knjigi na polici in se zatopil vanjo — taka "brezsrčnost", se je sama pri sebi zgrozila Erna.

Zdajci — bilo je okoli sedmih zvečer — pa je pozvonilo. Pismonoša je prinesel veliko košaro. Fedor jo je prevzel od služkinje, jo odprl in povedal svoji ženi:

"Nove cvetlice so prišle za najin vrt."

Pri besedi "cvetlice" je Erno izpreletelo. Vendar tega ni pokazala in je pomagala pri izlaganju krasnih rastlin z višnjevimi cvetovi.

"Evo, račun je priložen!" je rekla in vzela ovitek v roke. Odprla ga je in prebrala..

"Račun. Umetna vrtnarija Karl Hermann," je čitala, "40 kosov Mie Lobate. Dvanajst mark hvaležno prejel. Karl Hermann."

Erni se je izvil iz grla glasen krik. Omahnila je nazaj. Začuden jo je Fedor pogledal.

"Kaj ti je?" je vprašal. "Kaj se je zgodilo?"

"O, nič! "Tale rastlina se imenuje Mia Lobata?"

"Da. Ali ni lepa?"

"Torej to ni plesalka?"

"Plesalka?" je začudeno vprašal mož.

Erna se mu je vrgla na prsi.

"O, kako neumna sem bila!" je zaihtela. "Kako neskončno neumna!" In izpovedala se mu je, vsa.

Ko sta potem sedela pri večerji, je Erna dvignila čašo in nazdravila:

"Naj živi Mia Lobata!"

In smeje se je dopolnil mož:

"Naj živi plesalka!"

Dekle z bolnimi očmi

Napisal B. Rihteršič

Ne vem, kaj bi vam danes povedal. Preveč misli je v meni. Komaj da jih sam pregledam. Kadar hodi človek med ljudmi, se ga primejo, da sam ne ve kdaj in kako, z njim grédo kakor sence. Ne more jih pregnati. V njegovo srce se zagrizejo, slednja je kri, in če jo hoče iztrgati, gre z njo kos srca.

Taka je usoda vseh misli, vseh zgodb.

Tudi mojih.

Tudi te.

•

Živelo je nekoč dekle, ne vem, kdaj in kje, le to vem, da sem jo srečal. Bledo je bilo njeno lice, dosti preveč bleda, da bi moglo biti zdravo. In vendar ni tega nihče opazil. Zato, ker ni nihče gledal lica, ker je vsakdo gledal samo lepoto. Na njenih ustnah je obvisel slednji pogled, na leskečočih se rdečkastih laseh, na rokah, ki so bile kakor dve nemi prošnji.

Iń vendar je bilo to dekle lepo samo takrat, kadar je gledalo izza priprtih oči. In kakor bi bila vedela — le malokdaj jih je razprla, da pogleda v svet, boječe, skrivnostno. In potem so takoj spet padle veke na zenice — bala se je.

Stanovala je daleč in vsak dan sem prihajal mimo njenega okna. Zaradi nje. Kaj me je brigala dolga pot, če sem videl njen obraz. Obnemel sem pred njim. Morda bi se bil razjokal, da ni bilo ljudi. Potem pa sem pobesil oči in šel nazaj. Strašna je bila ta pot, ne bi je bil prehodil, če bi ne bilo misli na drugi dan, na vrnitev.

Potem je dolgo nisem videl. Stal sem pod njenim oknom in čakal.

Šesti dan sem vedel. Nikdar več je ne bo k oknu.

Takrat sem bil mlad. Kadar je človek mlad, pravijo, je močan. Pa lažejo. In v tej laži ga prepuste samemu sebi. Dosti premalo je že v njem moči, da bi mu smeli iztrgati roko, ki ga je dotlej vodila. Pošljejo ga v luč, pa oslepi in pade. Sredi poti omaga, ne more naprej.

Tudi jaz sem omagal.

Obolel sem. Ne vem, kakšna bolezen je bila. Ne najdeš ji latinskega imena, ne našega. Smrti sem čakal.

Pa ni bilo smrti — ona je prišla. V noči, ko sem bil tako sam, da se je še duša zbala in zbežala od mene.

Ko sem najbolj trpel, je stopila v sobo. Ni odprla vrat, ni jih za seboj zaprla, nenadoma, sam ne vem kdaj, je stala pred menoj in njena roka je počivala na mojem čelu.

"Kdaj si prišla? Kako si prišla?"

Žalosten nasmešek je bil odgovor.

"Zakaj te tako dolgo nisem videl? Si bila bolna? Si umirala?"

"Nisem bila bolna, nisem umirala."

Sklonila se je k meni. Kakor v megli sem jo videl.

Ni bilo luči v sobi, le cigareta mi je tlela v roki. In ko je bil njen obraz tik mojega, sem potegnil cigareto, da sem v žarečem soju videl njen obraz. Takrat me je obšel strah. Njene oči sem videl, in vedel sem, zakaj jih je vedno skrivala, kadar sem jih iskal. Bolne so bile.

"Zdaj vem," sem ji šepnil.

"Zdaj veš. Slepa sem kakor si bil slep ti, ki si hodil k meni. Sleherni dan si hodil k meni. Vedela sem in sem te čakala. Nisem te videla . . ."

Glava ji je zdrknila na blazino, da sem začutil njene lase ob svojem licu.

"Tudi tebe so prezgodaj poslali v luč. Luč že v oči. Umori jih. . ."

"Da, luč že v oči. Umori jih. Meni jih je umorila . . ."

"Tudi meni jih bo."

"Tudi tebi jih bo . . ."

•

Danes sem slep, kakor smo slepi vsi, ki smo premladi stopili v luč. Res je, sami smo si želeli luči, izpustili roko, ki nas je vodila — zdaj tavamo v temi, iščemo, iščemo, trpimo . . .

Pa ne tožimo. Tudi dekle z bolnimi očmi ni tožilo. Samo njene ustnice so bile molitve, njene bele roke prošnja.

Tudi ti nikar ne toži.

H. Ainsley Highman.

New n. Y. Mr. H. Ainslev Highman je novo nastavljeni potniški upravitelj French Line (Compagnie Generale Transatlantique). Je star mornar in poln skušnje in zmožnosti za ta njegov urad.

Za časa vojne je bil mr. H. Highman pomožni glavni Auditor za United States Shipping Board, nastavljen v Washingtonu, Bostonu in Philadelphiji. In imel je tudi razne druge važne urade.

Mr. Highman je bil skozi 18 let uposlen pri Raymond & Whitcomb kot potniški svetovalec za vse dele sveta a še posebno za Evropo.

Nadalje je mr. Highman imel zveze s W. R. Grace and Co., kjer imel polno priliko udejstviti se s trgovskimi stiki centralne in južne Amerike. Mr. Highman je sedaj vzel službo v mesecu marcu, ki je nastala izpraznjena od kar je Felix Lachesnez s tem, da je bil postavljen pomožnim glavnim upraviteljem po Jean Tillieru, in promoviran za splošnega upravitelja za Zapadno Indijo in Severna obrežja Južne Amerike.—(Adv.)

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Feb. 28, 1932), pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče ustavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče ustavljen vsled napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je $6.00 in za pol leta pa $3.00. Člani SNPJ doplačajo $4.80 za leto, za pol leta $2.40.

Za mesto Chicago in Cicero za leto $7.50, pol leta $3.75, za člane $6.30.

Za Evropo stane za pol leta $4.50, za vse leto pa $9.00.

Tednik stane za Evropo $1.70. Člani doplačajo samo $1.00 za poštnino.

Mladinski List stane za celo leto $1.20.

Upravništvo "PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave., Chicago

Za kratek čas

Dialog v ranem jutru

"Prosim lepo, gospod stražnik, nekaj bi vas rad vprašal, če bi mi dovolili in bi bili tako prijazni, da bi mi odgovorili."

"Kaj pa bi radi?"

"Prosim lepo, rad bi vprašal, gospod stražnik, koliko bo zdajle ura?"

"Pet."

"Najlepša hvala, gospod stražnik, zelo ljubeznivo, toda še eno vprašanje bi imel, če dovolite in če smem vprašati . . ."

"Kaj pa še?"

"Prosim lepo, pet zjutraj ali pet zvečer?"

"Tako, najlepša hvala, zdaj pa bi vas samo še nekaj malega vprašal: danes ali včeraj?"

•

Zunanja znamenja

Mirtič je od včeraj kakor temu pravijo, slamnat vdovec. Ves vesel je spremil svojo ženo na postajo, in ko je vlak odpihal, se je jadrno odpeljal domov.

"Tako, to bi bilo opravljeno," se je oddahnil. "Zdaj pa hitro prstan s prsta, hlače zlikati, kravato zakrpati in gumbe prišiti na hlačah — potem živa duša ne bo več vedela, da sem oženjen."

Vi imate lahko močne organe

Nuga-Tone daje novo moč in silo oslabelim izčrpanim organom in pomaga k pravemu delovanju. Očisti život bolezenskih glivic in potem ko ste ga jemali nekaj dni se prične počutiti bolje, bolečine v želodcu, črevih, mišicah in sklepih prenehajo, vaše obisti postanejo močnejše, vaši organi dobe več življenja in vi se počutite nova oseba. Nuga-Tone se prodaja v lekarnah. Gotovo si ga naberite nekaj. Ako za lekarna nima, tedaj mu recite naj ga naroči za vas od trgovca na debelo.

NAROČITE SI DNEVNIK LIST PROSVETA

Cenjeni brat (sestra) S. N. P. J.!

Po sklepu 9. redne konvencije se sedaj lahko naroči na list Prosveta k prišteje eden, dva ali tri člane iz ene družine in iz enega naslova k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane $6.00 na eno letno naročnino. Ker pa člani že plačajo pri asesmentu $1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Mi prištejemo enega, dva ali tri člane iz ene družine k eni naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotove je skoro v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Torej sedaj imate priliko, da se tudi Vi naročite na dnevnik Prosveto. Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado $6.00		Za Cicero in Chicago je	$7.50
1 tednik in	4.80	1 tednik in	6.30
2 tednika in	3.60	2 tednika in	5.10
3 tednike in	2.40	3 tednika in	3.90

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo zniževati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveta vsoto $.....

Ime ..... Čl. društva št. .....

Naslov .....

Mesto ..... Država .....

Nov naročnik ..... Star naročnik .....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

Ime ..... Čl. društva št. .....

Ime ..... Čl. društva št. .....

Ime ..... Čl. društva št. .....

TELEFON ROCKWELL 4904

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA